

મહિન્દ્રા રુરલ હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ લિમિટેડ
(એમઆરએચએફએલ)

નોં યોર કસ્ટમર (કેવાયસી) અને એન્ટી મની લોન્ડરિંગ (એએમએલ)
સંબંધિત નીતિ

નો યોર કસ્ટમર (કેવાયસી) અને એન્ટી મની લોન્ડરિંગ (એએમએલ) સંબંધિત નીતિ

એમઆરએચએફએલની કેવાયસી અને એએમએલ સંબંધિત નીતિનો ઉદ્દેશ્ય મની લોન્ડરિંગ (હવાલા)ની પ્રવૃત્તિઓ માટે ગુનાહિત તત્વો દ્વારા ઈરાદાપૂર્વક અથવા અજાણતા એમઆરએચએફએલનો ઉપયોગ થતો અટકાવવાનો છે. કેવાયસી અને એએમએલની પ્રક્રિયાઓ એમઆરએચએફએલને તેના ગ્રાહકોને અને તેમની નાણાકીય લેવડદેવડોને વધુ સારી રીતે જાણવામાં/સમજવામાં મદદદરૂપ થશે, જે બદલામાં એમઆરએચએફએલને તેમના જોખમોનું સમજદારીપૂર્વક વ્યવસ્થાપન કરવામાં મદદરૂપ થાય છે.

1) વ્યાખ્યાઓ

આ માર્ગદર્શિકામાં જ્યાં સુધી અન્ય કોઈ સંદર્ભની આવશ્યકતા ન હોય ત્યાં સુધી અહીં આપવામાં આવેલ શબ્દો તેમના માટે અહીં નીચે આપવામાં આવેલા અર્થો ધરાવશે:-

- ‘આધાર નંબર’નો અર્થ, આધાર (ટાગેટેડ ડીલિવરી ઓફ ફાઈનાન્શિયલ એન્ડ અધર સબસિડીઝ, બેનિફિટ્સ એન્ડ સર્વિસિઝ) એક્ટ, 2016 (2016નું 18)ના કલમ 2ની પેટાકલમ (એ)માં તેને આપવામાં આવેલ અર્થ થશે.
- ‘એક્ટ’ અને ‘રુલ્સ’નો અર્થ અનુક્રમે પ્રીવેન્શન ઓફ મની-લોન્ડરિંગ એક્ટ, 2002 અને પ્રીવેન્શન ઓફ મની-લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005 અને તે સિવાય તેના સુધારાઓ એવો થાય છે;
- આધાર ઓથેન્ટિકેશનના સંદર્ભમાં ‘ઓથેન્ટિકેશન’નો અર્થ છે, આધાર (ટાગેટેડ ડીલિવરી ઓફ ફાઈનાન્શિયલ એન્ડ અધર સબસિડીઝ, બેનિફિટ્સ એન્ડ સર્વિસિઝ) એક્ટ, 2016ની કલમ 2ની પેટા-કલમ (સી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ પ્રક્રિયા.
- ‘બેનીફિશિયલ ઓનર’ (બીઓ):

- a) જ્યાં ગ્રાહક એક કંપની હોય ત્યાં બીઓ એક કુદરતી વ્યક્તિ(ઓ) છે, જે કાં તો એકલી અથવા કોઈની સાથે, કે પછી ‘કન્ટ્રોલિંગ ઓનરશિપ ઈન્ટરેસ્ટ’ ધરાવનાર અથવા અન્ય કોઈ માધ્યમથી નિયંત્રણ ધરાવનાર એક કે તેથી વધુ ન્યાયિક વ્યક્તિ મારફતે કામ કરતી હોય છે.

આ પેટા-કલમના હેતુ માટે:-

- 1) ‘કન્ટ્રોલિંગ ઓનરશિપ ઈન્ટરેસ્ટ’નો અર્થ કંપનીના 25 ટકાથી વધુ શેર કે મૂડી કે નફાની માલિકી/તેના હકદાર હોવું એવો થાય છે.
- 2) ‘કન્ટ્રોલ’માં મોટાભાગના ડિરેક્ટરોની નિમણૂક કરવાના અધિકાર કે મેનેજમેન્ટ કે નીતિગત નિર્ણયોને નિયંત્રિત કરવાનો સમાવેશ થશે, જેમાં તેમના શેરહોલ્ડિંગ અથવા મેનેજમેન્ટના હકો કે શેરધારકોના કરારો કે મતદાન સંબંધિત કરારોના નૈતિક સદગુણો પણ સમાવિષ્ટ છે.
- b) જ્યાં ગ્રાહક એક ભાગીદારી પેઢી હોય, ત્યાં બીઓ કુદરતી વ્યક્તિ(ઓ) છે, જે કાં તો એકલી અથવા કોઈની સાથે, કે પછી એક કે તેથી વધુ ન્યાયિક વ્યક્તિ મારફતે કામ કરતી હોય છે, જે ભાગીદારીના 15 ટકાથી વધુ મૂડી કે નફાનો માલિકીહક ધરાવે છે.
- c) જ્યાં ગ્રાહક અસંગઠિત એસોસિયેશન કે વ્યક્તિઓનો સમુહ હોય છે, ત્યાં બીઓ કુદરતી વ્યક્તિ(ઓ) છે, જે કાં તો એકલી અથવા કોઈની સાથે, કે પછી એક કે તેથી વધુ ન્યાયિક વ્યક્તિ મારફતે કામ કરતી હોય છે, જે અસંગઠિત એસોસિયેશન કે વ્યક્તિઓના સમુહની 15 ટકાથી વધુ સંપત્તિ કે મૂડી કે નફાનો માલિકીહક ધરાવે છે.

સ્પષ્ટીકરણ: ‘બોડી ઓફ ઈન્વિડિયુઅલ્સ (વ્યક્તિઓનો સમુહ)’ શબ્દમાં સોસાયટીઓનો સમાવેશ થાય છે. જ્યાં ઉપરોક્ત જણાવેલ (એ), (બી) કે (સી) હેઠળ કોઈ કુદરતી વ્યક્તિ ઓળખવામાં ન આવે ત્યાં બીઓ વરિષ્ઠ સંચાલન અધિકારીનું પદ ધરાવનારી સુસંગત કુદરતી વ્યક્તિ હોય છે.

d) જ્યાં ગ્રાહક ટ્રસ્ટ હોય ત્યાં બીઓની ઓળખમાં ટ્રસ્ટના ઓથર(પ્રણેતા/રચયિતા)ની ઓળખ, ટ્રસ્ટી, ટ્રસ્ટમાં 15% કે તેથી વધુનો હિતસંબંધ ધરાવતા લાભાર્થીઓ તથા નિયંત્રણ કે માલિકીની શ્રુખંલા મારફતે ટ્રસ્ટ પર અંતિમ અસરકારક નિયંત્રણ ધરાવનારી અન્ય કોઈપણ કુદરતી વ્યક્તિનો સમાવેશ થશે.

- ‘પ્રમાણિત નકલ’ - એમઆરએચએફએલ દ્વારા પ્રમાણિત નકલ મેળવવાનો અર્થ છે, કાયદામાં રહેલી જોગવાઈઓ મુજબ, એમઆરએચએફએલના અધિકૃત અધિકારી દ્વારા જ્યાં ઓફલાઈન પ્રમાણિકરણ શક્ય ન હોય ત્યાં આધાર નંબર ધરાવવાના પુરાવાની નકલની અથવા તો ગ્રાહક દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ માન્ય દસ્તાવેજની સરખામણી મૂળ દસ્તાવેજ સાથે કરવી અને નકલ પર તેની જ નોંધણી કરવી.

જોકે, તેમાં શરત એ છે કે, ફોરેન એક્સચેન્જ મેનેજમેન્ટ (ડીપોઝિટ) રેગ્યુલેશન્સ, 2016 (ફિમા 5(આર))માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યાં મુજબ, નોન-રેસિડેન્ટ ઈન્ડિયન્સ (એનઆરઆઈ) અને પર્સન ઓફ ઈન્ડિયન ઓરિજિન (પીઆઈઓ)ના કિસ્સામાં, વૈકલ્પિક રીતે, અહીં નીચે જણાવેલમાંથી કોઈ એક દ્વારા મૂળ પ્રમાણિત નકલને મેળવી શકાય:

- ભારતમાં નોંધણી પામેલ શિડ્યૂલ્ડ કોમર્શિયલ બેંકોની વિદેશી શાખાના અધિકૃત અધિકારીઓ,
- જેની સાથે ભારતીય બેંકો સંબંધ ધરાવે છે તેવી વિદેશી બેંકોની શાખાઓ,
- વિદેશની જાહેર નોટરી,
- કોર્ટના મેજિસ્ટ્રેટ,
- જજ,
- જ્યાં નોન-રેસિડેન્ટ ગ્રાહકો વસે છે, તે દેશમાં ઈન્ડિયન એમ્બેસી/કોન્સ્યુલેટ જનરલ.

- ‘સેન્ટ્રલ કેવાયસી રેકોર્ડ્સ રજિસ્ટ્રી’ (સીકેવાયસીઆર)નો અર્થ ગ્રાહકના કેવાયસીના રેકોર્ડ્સને ડિજિટલ સ્વરૂપે પ્રાપ્ત કરવા, સંગ્રહિત કરવા, સલામત રાખવા અને પુનઃપ્રાપ્ત કરવા માટે નિયમોના નિયમ 2(1) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત થયેલ એન્ટિટી થાય છે.
- ‘ડેડિગનેટ્ડ ડિરેક્ટર’નો અર્થ છે, પીએમએલ એક્ટ અને નિયમોના પ્રકરણ 4 હેઠળ લાદવામાં આવેલ જવાબદારીઓનું પાલન કરવાની ખાતરી કરવા માટે એમઆરએચએફએલના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ દ્વારા યથાર્થ રીતે અધિકૃત કરવામાં આવેલ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા પૂર્ણસમયના ડિરેક્ટર.

સ્પષ્ટીકરણ - આ પેટાકલમના હેતુ માટે ‘મેનેજિંગ ડિરેક્ટર’ અને ‘પૂર્ણસમયના ડિરેક્ટર’ શબ્દો કંપનીઝ એક્ટ, 2013માં તેમને આપવામાં આવેલ અર્થ ધરાવે છે.

- ‘ડિજિટલ કેવાયસી’નો અર્થ છે, એક્ટમાં રહેલી જોગવાઈઓ મુજબ, એમઆરએચએફએલના અધિકૃત અધિકારી દ્વારા જ્યાં ઓફલાઈન ખરાઈ કરવાનું શક્ય ન હોય ત્યાં ગ્રાહકનો અને સત્તાવાર રીતે માન્ય દસ્તાવેજો કે આધાર ધરાવતા હોવાના પુરાવાનો લાઈવ ફોટો પાડવાની સાથે આ લાઈવ ફોટો જ્યાં પાડવામાં આવી રહ્યો હોય તે સ્થળના અક્ષાંશ અને રેખાંશ નોંધાવા.
- ‘ડિજિટલ સિગ્નેચર’નો અર્થ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, 2000 (વર્ષ 2000નો 21)ની કલમ (2)ની પેટાકલમ (1)ના પરિચ્છેદ (પી)માં તેનો જ અર્થ જણાવવામાં આવ્યો છે, તે જ થાય છે.
- ‘ઈકિવલેન્ટ ઈ-ડોક્યુમેન્ટ’નો અર્થ છે, ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (પ્રીઝર્વેશન એન્ડ રીટેન્શન ઓફ ઈન્ફોર્મેશન બાય ઈન્ટરમીડિયરી પ્રોવાઈડિંગ ડિજિટલ લોકર ફેસિલિટીઝ) રુલ્સ, 2016ના નિયમ 9 મુજબ, ગ્રાહકના ડિજિટલ લોકર ખાતાને ઈશ્યૂ કરવામાં આવેલા દસ્તાવેજો સહિત માન્ય ડિજિટલ ડિજિટલ સિગ્નેચર ધરાવતા આ પ્રકારના દસ્તાવેજોને ઈશ્યૂ કરનારી સત્તા દ્વારા ઈશ્યૂ કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજોને ઈલેક્ટ્રોનિક સમકક્ષ.
- ‘નો ચોર ક્લાયેન્ટ (કેવાયસી) આઈડેન્ટિફાયર’નો અર્થ છે, સેન્ટ્રલ કેવાયસી રેકોર્ડ્સ રજિસ્ટ્રી દ્વારા ગ્રાહકને સોંપવામાં આવેલ એક વિશિષ્ટ નંબર કે કોડ.

- ‘નોન-પ્રોફિટ ઓર્ગેનાઇઝેશન’ (એનપીઓ)નો અર્થ છે, સોસાયટીઝ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 અથવા તો રાજ્યના અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ ટ્રસ્ટ કે સોસાયટી તરીકે નોંધાયેલ કોઈપણ એન્ટિટી કે સંગઠન અથવા તો કંપનીઝ એક્ટ, 2013ની કલમ 8 હેઠળ નોંધાયેલ કોઈ કંપની.
- ‘ઓફિશિયલી વેલિડ ડોક્યુમેન્ટ’ (ઓવીડી)નો અર્થ છે, પાસપોર્ટ, ડ્રાઇવિંગ લાઇસેન્સ, આધાર નંબર ધરાવતા હોવાનો પુરાવો, ભારતના ચૂંટણીપંચ દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ મતદાર ઓળખ કાર્ડ, રાજ્યના અધિકારી દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરવામાં આવેલ નરેગા દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલું જોબ કાર્ડ તથા નામ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતો નેશનલ પોપ્યુલેશન રજિસ્ટર દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ પત્ર. જોકે, શરત એ છે કે,
 - a. ગ્રાહક જ્યારે ઓવીડી તરીકે આધાર નંબર ધરાવતા હોવાનો પુરાવો જમા કરાવે છે ત્યારે તેમણે આવો પુરાવો યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ હોય તેવા જ સ્વરૂપમાં તેને જમા કરાવવાનો રહેશે.
 - b. ગ્રાહક દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ ઓવીડી અપડેટ થયેલું સરનામું ધરાવતું ન હોય ત્યારે સરનામાના પુરાવાના મર્યાદિત હેતુ માટે અહીં નીચે જણાવેલ દસ્તાવેજો અથવા સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજો ઓવીડી માનવામાં આવશે:-
 - i. બે મહિનાથી વધુ જૂનું ન હોય તેવું કોઈપણ સર્વિસ પ્રોવાઇડર (વીજળી, ટેલિફોન, પોસ્ટ-પેઇડ મોબાઇલ ફોન, પાર્થપથી આપવામાં આવેલ ગેસ, પાણીનું બિલ)નું યુટિલિટી બિલ;
 - ii. સંપત્તિ અથવા મ્યુનિસિપલ ટેક્સની રસીદ;
 - iii. સરકારી વિભાગો અથવા પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ દ્વારા નિવૃત્ત કર્મચારીઓને ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ પેન્શન અથવા ફેમિલી પેન્શન પેમેન્ટ ઓર્ડર્સ (પીપીઓ), જો તે સરનામું ધરાવતા હોય;
 - iv. નિયોક્તા પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલ રાજ્ય સરકાર કે કેન્દ્ર સરકારના વિભાગો, વૈધાનિક અથવા નિયામક સંસ્થાઓ, પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ, શિડ્યૂલ્ડ કોમર્શિયલ બેંકો, નાણાકીય સંસ્થાઓ અને લિસ્ટેડ કંપનીઓ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ આવાસની ફાળવણીનો પત્ર તથા આવાસની સત્તાવાર રીતે ફાળવણી કરતા આ પ્રકારના નિયોક્તા સાથે કરવામાં આવેલ રજા અને લાઇસેન્સનો કરાર;
 - c. ઉપર ‘b’માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજો જમા કરાવ્યાંના ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર ગ્રાહકે વર્તમાન સરનામું ધરાવતું ઓવીડી જમા કરાવવાનું રહેશે.
 - d. વિદેશી નાગરિક દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ઓવીડી સરનામાની વિગતો ન ધરાવતું હોય તેવા કિસ્સામાં વિદેશી અધિકારક્ષેત્રના સરકારી વિભાગ દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજો અને વિદેશની એમ્બસી કે ભારતમાં રહેલ તેમના મિશન દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ પત્ર સરનામાના પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય ગણાશે.

સ્પષ્ટીકરણ: આ પેટાકલમના હેતુ માટે, ઈશ્યુ કરવામાં આવ્યાં બાદ નામમાં ફેરફાર થયો હોવા છતાં આ દસ્તાવેજને ઓવીડી ગણવામાં આવશે પરંતુ શરત એ છે કે, આ દસ્તાવેજ રાજ્ય સરકાર કે ગેઝેટ નોટિફિકેશન દ્વારા ઈશ્યુ કરવામાં આવેલ લગ્નના પ્રમાણપત્ર દ્વારા સમર્થિત હોય, જે નામમાં આ પ્રકારનો ફેરફાર દર્શાવતું હોય.

- ‘ઓફ્લાઇન વેરિફિકેશન’નો અર્થ આધાર (ટાર્ગેટેડ ડીલિવરી ઓફ ફાઇનાન્શિયલ એન્ડ અધર સબસિડીઝ, બેનિફિટ્સ એન્ડ સર્વિસિઝ) એક્ટ, 2016 (વર્ષ 2016ના 18)ની કલમ 2ની પેટાકલમ (પીએ)માં જણાવ્યાં મુજબનો જ થશે.
- ‘પર્સન’ અધિનિયમમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યાં સમાન જ અર્થ ધરાવે છે અને તેમાં સમાવિષ્ટ છે:
 - a) એક વ્યક્તિ,
 - b) હિંદુ અનડિવાઇડેડ ફેમિલી,
 - c) એક કંપની,
 - d) એક પેઢી (ફર્મ)
 - e) વ્યક્તિઓનું એક મંડળ કે વ્યક્તિઓનો સમુહ, પછી તે સંસ્થાપિત થયેલ હોય કે ન હોય,
 - f) ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓ (એથી ઈ)માં કોઈ ન આવતી હોય તેવી દરેક કૃત્રિમ કાયદાકીય વ્યક્તિ, અને
 - g) ઉપરોક્તમાંથી કોઈપણ વ્યક્તિ (એથી એફ)ની માલિકીની અથવા તો તેમના દ્વારા નિયંત્રિત થતી કોઈપણ એજન્સી, ઓફિસ કે શાખા.

- ‘પ્રિન્સિપલ ઓફિસર’નો અર્થ છે, એમઆરએચએફએલ દ્વારા નિમવામાં આવેલ અધિકારી, જેઓ નિયમોના નિયમ 8 મુજબ માહિતી આપવા માટે જવાબદાર છે.
- ‘સસપિશિયસ ટ્રાન્ઝેક્શન’નો અર્થ છે, સદ્ભાવનાથી કામ કરતી વ્યક્તિને કરવામાં આવેલા ટ્રાન્ઝેક્શનના પ્રયાસ સહિત અહીં નીચે જણાવેલ ‘ટ્રાન્ઝેક્શન’, પછી તે રોકડમાં કરવામાં આવેલ હોય કે ન હોય:
 - a. કાયદાની અનુસૂચિમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ ગુનાહિત આવક સામેલ હોઈ શકે છે, તેની શંકા હોવાના પૂરતા આધારને જન્મ આપતું હોય તેવું ટ્રાન્ઝેક્શન, તેમાં કેટલું મૂલ્ય સામેલ હોય તેને અનુલક્ષ્યા વગર; અથવા
 - b. અસામાન્ય કે અન્યાયયુક્ત જટિલતાભરી પરિસ્થિતિઓમાં કરવામાં આવ્યાં હોવાનું લાગતું હોય તેવા ટ્રાન્ઝેક્શન; અથવા
 - c. આર્થિક રીતે તર્કસંગત કે પ્રામાણિક હેતુથી કરવામાં આવ્યાં ન હોય તેવા ટ્રાન્ઝેક્શન; અથવા
 - d. આતંકવાદ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓને નાણાં પૂરાં પાડવામાં સામેલ હોવાની શંકાના પૂરતા આધારને જન્મ આપતું હોય તેવું ટ્રાન્ઝેક્શન.

સ્પષ્ટીકરણ: આતંકવાદ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓને નાણાં પૂરાં પાડવા સાથે સંકળાયેલા ટ્રાન્ઝેક્શનમાં આતંકવાદ માટે ઉપયોગમાં લેવા સાથે સંકળાયેલ હોવાની કે તેની સાથે સંબંધિત હોવાની શંકા હોવાનો કે ઉપયોગમાં લેવાયા હોવાનો, આતંકવાદી કૃત્યો કે આતંકવાદીઓ, આતંકવાદી સંગઠનો કે આતંકવાદને નાણાં પૂરાં પાડી રહેલ કે આમ કરવાનો પ્રયત્ન કરનારા ટ્રાન્ઝેક્શનોનો સમાવેશ થાય છે.

- ‘સ્મોલ એકાઉન્ટ’નો અર્થ છે, એક બચત ખાતું, જેને પીએમએલ નિયમો, 2005ના પેટા-નિયમ (5)ના સંદર્ભમાં ખોલાવવામાં આવ્યાં હોય. સ્મોલ એકાઉન્ટ (નાનું ખાતું)ના સંચાલનની વિગતો તથા આ પ્રકારના ખાતા માટે ઉપયોગમાં લેવાના નિયંત્રણો કલમ 23માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ છે.
- ‘ટ્રાન્ઝેક્શન’નો અર્થ છે, ખરીદી, વેચાણ, લોન, ગીરો મૂકેલ જાણસ, ભેટ, ટ્રાન્સફર, ડીલિવરી કે તેની વ્યવસ્થા તથા તેમાં સમાવિષ્ટ છે:
 - a. ખાતું ખોલાવવું;
 - b. કોઈપણ ચલણમાં નાણાંને જમા કરાવવા, નાણાં ઉપાડવા કે ટ્રાન્સફર કરવા, પછી તે રોકડમાં જમા કરાવવામાં આવે કે ચેક દ્વારા, પેમેન્ટ ઓર્ડર કે અન્ય સાધનો મારફતે અથવા તો ઈલેક્ટ્રોનિક રીતે કે અન્ય બિન-ભૌતિક રીતે;
 - c. સેફ્ટી ડીપોઝિટ બોક્સ કે સેફ ડીપોઝિટના અન્ય કોઈ સ્વરૂપનો ઉપયોગ;
 - d. કોઈ વિશ્વાસપાત્ર સંબંધ સ્થાપિત કરવો;
 - e. કોઈપણ કારણ સંબંધિત કે અન્ય કાનૂની જવાબદારી માટે સંપૂર્ણ કે આંશિક ચૂકવણી કરવી કે મેળવવી; અથવા
 - f. કાનૂની વ્યક્તિ કે કાનૂની વ્યવસ્થા સ્થાપિત કરવી કે તેનું સર્જન કરવું.
- ‘વીડિયો બેઝડ કસ્ટમર આઈડેન્ટિફિકેશન પ્રોસેસ (વી-સીઆઈપી)’: તે એમઆરએચએફએલના અધિકારી દ્વારા ગ્રાહકની ઓળખ કરવાની પદ્ધતિ છે, જે પ્રક્રિયાને સીડીડીના હેતુ માટે જરૂરી દસ્તાવેજો સહિત ઓળખ સંબંધિત માહિતી મેળવવા માટે તથા ગ્રાહક દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીની સત્યતા ચકાસવા માટે ગ્રાહકની સાથે નિર્બાધ, સલામત, રીયલ-ટાઈમ, સાતત્યપૂર્ણ આધારે ઓડિયો-વિઝ્યુઅલ ક્રિયાપ્રતિક્રિયા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે. આ માર્ગદર્શિકાના હેતુ માટે આ પ્રક્રિયાને ફેસ-ટુ-ફેસ (આમને-સામને) પ્રક્રિયા તરીકે હાથ ધરવી જોઈએ.

આ માર્ગદર્શિકામાં આપવામાં આવેલ અર્થ ધરાવતા શબ્દો, જ્યાં સુધી અન્ય કોઈ સંદર્ભની જરૂરિયાત ન અનુભવાય ત્યાં સુધી તેમને અહીં નીચે જણાવેલ અર્થો ધરાવશે:

- i. ‘કોમન રીપોર્ટિંગ સ્ટાન્ડર્ડ્સ’ (સીઆરએસ)નો અર્થ છે, કર સંબંધિત બાબતોમાં મ્યુરયુઅલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ આસિસ્ટન્સ પરના કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ 6 પર આધાર રાખી માહિતીનું આપમેળે આદાનપ્રદાન કરવા માટે કરવામાં આવેલ બહુપક્ષિય કરારનું અમલીકરણ કરવા સ્થાપિત કરવામાં આવેલ રીપોર્ટિંગના ધોરણો.

- ii. 'કસ્ટમર'નો અર્થ છે, એવી વ્યક્તિ જે એમઆરએચએફએલ સાથે નાણાકીય વ્યવહાર કે પ્રવૃત્તિમાં સંલગ્ન હોય તથા નાણાકીય વ્યવહાર કે પ્રવૃત્તિમાં સંલગ્ન કોઈ વ્યક્તિ વતી કામ કરી રહેલી વ્યક્તિનો તેમાં સમાવેશ થાય છે.
- iii. 'વોક-ઇન કસ્ટમર'નો અર્થ છે, એવી વ્યક્તિ જે એમઆરએચએફએલ સાથે ખાતા-આધારિત સંબંધ ધરાવતી નથી પરંતુ એમઆરએચએફએલ સાથે લેવડદેવડ કરે છે.
- iv. 'કસ્ટમર ડ્યુ ડિલિજેન્સ' (સીડીડી)નો અર્થ છે, ગ્રાહક અને લાભાર્થી માલિકની ઓળખ કરવી અને ખરાઈ કરવી.
- v. 'કસ્ટમર આઈડેન્ટિફિકેશન'નો અર્થ છે, સીડીડીની પ્રક્રિયા હાથ ધરવી.
- vi. 'એફએટીસીએ'નો અર્થ છે, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા (યુએસએ)નો ફોરેન એકાઉન્ટ ટેક્સ કોમ્પલાયન્સ એક્ટ, જેમાં અન્ય કેટલીક બાબતોની સાથે વિદેશની નાણાકીય સંસ્થાઓએ યુ.એસ.ના કરદાતાઓ કે યુ.એસ.ના કરદાતાઓ જેમાં નોંધપાત્ર માલિકી હિતસંબંધ ધરાવતા હોય તેવી વિદેશી એન્ટિટીઓ દ્વારા ધરાવવામાં આવતા નાણાકીય ખાતાઓની જાણકારી આપવાની રહે છે.
- vii. 'આઈજીએ'નો અર્થ છે, આંતરરાષ્ટ્રીય કર અનુપાલનને સુધારવા અને યુએસએના એફએટીસીએનું અમલીકરણ કરવા માટે ભારત અને યુએસએની સરકારો વચ્ચે થયેલ આંતર સરકારી કરાર.
- viii. 'કેવાયસી ટેમ્પલેટ્સ'નો અર્થ છે, વ્યક્તિઓ અને કાયદાકીય એન્ટિટીઓ માટે સીક્રિવાયસીઆરને કેવાયસીના ડેટાની તુલના અને સોંપવાની સુવિધા પૂરી પાડવા તૈયાર કરવામાં આવેલા ટેમ્પલેટ.
- ix. 'નોન-ફેસ-ટુ-ફેસ કસ્ટમર્સ'નો અર્થ છે, એવા ગ્રાહકો કે જેઓ એમઆરએચએફએલની શાખા/કાર્યાલયોની મુલાકાત લીધા વગર કે એમઆરએચએફએલના કર્મચારીઓને મળ્યાં વગર ખાતું ખોલાવે છે.
- x. 'ઓન-ગોઈંગ ડ્યુ ડિલિજેન્સ'નો અર્થ છે, ખાતાઓ ગ્રાહકોની પ્રોફાઈલ અને ફંડના સ્ત્રોત સાથે સાતત્યપૂર્ણ છે, તે સુનિશ્ચિત કરવા આવા ખાતામાં થતી લેવડદેવડ પર નિયમિત નજર રાખવી.
- xi. 'પીરિયોડિક અપડેશન'નો અર્થ છે, રીઝર્વ બેંક દ્વારા સૂચવવામાં આવેલ વર્તમાન રેકોર્ડ્સની સમયાંતરે સમીક્ષા દ્વારા સીડીડી પ્રક્રિયા હેઠળ એકત્રિત કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજો, ડેટા અથવા માહિતીને અદ્યતન અને સુસંગત જાળવવામાં આવે છે, તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે લેવામાં આવતાં પગલાં.
- xii. 'પોલિટિકલી એક્સપોઝ્ડ પર્સન્સ' (પીઈપી) એવી વ્યક્તિઓ હોય છે, જેમને વિદેશમાં મહત્વની જાહેર કામગીરીઓ સોંપવામાં આવી છે, જેમ કે, દેશ/સરકારના વડાઓ, વરિષ્ઠ રાજકારણીઓ, વરિષ્ઠ સરકારી/ન્યાયિક/સૈન્ય અધિકારીઓ, સરકારની માલિકીના કોર્પોરેશનોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, રાજકીય પાર્ટીના મહત્વના અધિકારીઓ વગેરે.
- xiii. 'રેગ્યુલેટેડ એન્ટિટીઝ (આરઈ)'નો અર્થ છે,
 - a. તમામ શિડ્યુલ્ડ કોમર્શિયલ બેંકો (એસસીબી)/ રીઝર્વલ રુરલ બેંકો (આરઆરબી)/ લોકલ એરીયા બેંકો (એલએબી)/ તમામ પ્રાઈમરી (અર્બન) કો-ઓપરેટિવ બેંકો (યુસીબી)/ સ્ટેટ એન્ડ સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટિવ બેંકો (એસટીસીબી/ સીસીબી) તથા બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949ની કલમ 22 હેઠળ જેને પરવાનો પ્રાપ્ત થયો છે, તેવી અન્ય કોઈ એન્ટિટી, જે એક ગ્રૂપ તરીકે 'બેંક્સ' તરીકે સંદર્ભિત થશે.
 - b. ઓલ ઈન્ડિયા ફાઈનાન્શિયલ ઈન્સ્ટિટ્યૂશન્સ (એઆઈએફઆઈ)
 - c. તમામ નોન-બેંકિંગ ફાઈનાન્સ કંપનીઓ (એનબીએફસી), મિસેલેનીયસ નોન-બેંકિંગ કંપનીઓ (એમએનબીસી) તથા રીસિડ્યૂઅરી નોન-બેંકિંગ કંપનીઓ (આરએનબીસી).
 - d. તમામ પેમેન્ટ સિસ્ટમ પ્રોવાઈડર્સ (પીએસપી)/સિસ્ટમ પાર્ટિસિપેન્ટ્સ (એસપી) અને પ્રીઈપેઈડ પેમેન્ટ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ ઈશ્યૂઅર્સ (પીપીઆઈ ઈશ્યૂઅર્સ)
 - e. નિયામક દ્વારા નિયમન પામતી મની ટ્રાન્સફર સર્વિસ સ્કીમ (એમટીએસએસ)ના એજન્ટ્સ સહિત તમામ ઓથોરાઈઝ્ડ પર્સન્સ (એપી).
- xiv. 'શેલ બેંક'નો અર્થ છે, એવી બેંક, જે જ્યાં સંસ્થાપિત થઈ છે, તે દેશમાં તેનું કોઈ ભૌતિક અસ્તિત્વ જ નથી અને તે કોઈપણ નિયમનકારી નાણાકીય ગ્રૂપ સાથે જોડાયેલ નથી.
- xv. 'વાયર ટ્રાન્સફર'નો અર્થ છે, બેંક ખાતેની લાભાર્થી વ્યક્તિને નાણાં ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે ઇલેક્ટ્રોનિક માધ્યમ દ્વારા બેંક મારફતે મૂળ વ્યક્તિ (કુદરતી અને કાનૂની બંને) વતી સીધું અથવા ટ્રાન્સફર્સની શ્રૃંખલા મારફતે હાથ ધરવામાં આવતું ટ્રાન્ઝેક્શન.

xvi. 'ડોમેસ્ટિક એન્ડ કોસ-બોર્ડર વાયર ટ્રાન્સફર': જ્યારે મૂળ બેંક અને લાભાર્થી બેંક એક જ વ્યક્તિ હોય અથવા તો એક જ દેશમાં આવેલ અલગ-અલગ વ્યક્તિ હોય ત્યારે આ પ્રકારનું ટ્રાન્ઝેક્શન ડોમેસ્ટિક વાયર ટ્રાન્સફર હોય છે તથા 'મૂળ બેંક' અથવા 'લાભાર્થી બેંક' અલગ-અલગ દેશમાં આવેલ હોય ત્યારે આ પ્રકારનું ટ્રાન્ઝેક્શન કોસ બોર્ડર વાયર ટ્રાન્સફર કહેવાય છે. (સી) અહીં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી ન હોય ત્યાં સુધી તમામ અભિવ્યક્તિનો અર્થ તેમને બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949, રીઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા એક્ટ, 1935, પ્રીવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005, આધાર (ટાર્ગેટેડ ડીલિવરી ઓફ ફાઈનાન્શિયલ એન્ડ અધર સબસિડીઝ, બેનિફિટ્સ એન્ડ સર્વિસિઝ) એક્ટ, 2016 અને તેના હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો, કોઈ વૈધાનિક ફેરફારો કે તેના ફરીથી અમલીકરણ કે વ્યાપારની બોલચાલની ભાષામાં ઉપયોગમાં લેવાતા હોય તે મુજબનો જ તેનો સમાન અર્થ થશે.

અહીં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી ન હોય ત્યાં સુધી તમામ અભિવ્યક્તિનો અર્થ તેમને બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949, રીઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા એક્ટ, 1935, પ્રીવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005, આધાર (ટાર્ગેટેડ ડીલિવરી ઓફ ફાઈનાન્શિયલ એન્ડ અધર સબસિડીઝ, બેનિફિટ્સ એન્ડ સર્વિસિઝ) એક્ટ, 2016 અને તેના હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો, કોઈ વૈધાનિક ફેરફારો કે તેના ફરીથી અમલીકરણ કે વ્યાપારની બોલચાલની ભાષામાં ઉપયોગમાં લેવાતા હોય તે મુજબનો જ તેનો સમાન અર્થ થશે.

પ્રકરણ 1 - સર્વસામાન્ય બાબતો

કેવાયસી અને મની લોન્ડરિંગ (હવાલા)ને નિવારવાની પ્રક્રિયા અહીં નીચે જણાવેલ ચાર મહત્વના ઘટકો મારફતે લાગુ કરવામાં આવશે:

1. ગ્રાહકની ઓળખવિધિની પ્રક્રિયા;
2. ગ્રાહકને સ્વીકારવા સંબંધિત નીતિ;
3. લેવડદેવડ પર નજર રાખવી;
4. જોખમને ઘટાડવું.

1. ડેઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટર:

- a) 'ડેઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટર' (નિયુક્ત પામેલ નિયામક) એટલે, જોખમ ઘટાડવા સંબંધિત અધિનિયમ હેઠળ લાદવામાં આવેલ અને એમઆરએચએફએલના બોર્ડ દ્વારા લાગુ કરવામાં આવેલ જવાબદારીઓનું એકંદર પાલન થઈ રહ્યું છે, તે સુનિશ્ચિત કરવા એમઆરએચએફએલ દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવેલ વ્યક્તિ.
- b) ડેઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટરના નામ, હોદ્દા અને સરનામાને તેમાં સમયાંતરે થતાં ફેરફાર સહિત એફઆઈયુ-આઈએનડીના નિયામક (ડિરેક્ટર) અને નેશનલ હાઉસિંગ બેંકને જાણ કરવામાં આવશે.
- c) આ પ્રકારની નિમણૂક નહીં થવાના કિસ્સામાં 'પ્રિન્સિપલ ઓફિસર' (મુખ્ય અધિકારી)ને 'ડેઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટર' તરીકે નિમવામાં આવશે.

2. પ્રિન્સિપલ ઓફિસર (મુખ્ય અધિકારી):

- a) એમઆરએચએફએલ 'પ્રિન્સિપલ ઓફિસર' (મુખ્ય અધિકારી)ની નિમણૂક કરશે (વિશેષ કરીને એમઆરએચએફએલના જનરલ મેનેજરના સ્તરના અથવા તો સીએમડી/ ઈડીથી નીચેના સ્તરના અધિકારી).
- b) પ્રિન્સિપલ ઓફિસર અનુપાલનો સુનિશ્ચિત કરવા, લેવડદેવડો પર નજર રાખવા અને કાયદા/નિયમો મુજબ આવશ્યક હોય તેવી માહિતીનું આદાનપ્રદાન તથા જાણ કરવાની જવાબદારી ધરાવશે.
- c) આવા પ્રિન્સિપલ ઓફિસરનું નામ, હોદ્દો અને સરનામાને તેમાં સમયાંતરે થતાં ફેરફાર સહિત ફાઈનાન્શિયલ ઈન્ટેલિજન્સ યુનિટ-ઈન્ડિયા (એફઆઈયુ-આઈએનડી)ના ડિરેક્ટરને જાણ કરવામાં આવશે.

3. કેવાયસી પોલિસીનું પાલન:

એમઆરએચએફએલ અહીં નીચે જણાવેલા પગલાં મારફતે કેવાયસીની નીતિનું પાલન થાય તે સુનિશ્ચિત કરશે:

- કેવાયસીના પાલનના ઉદ્દેશ્યથી 'સીનિયર મેનેજમેન્ટ'માં કોનો સમાવેશ થાય છે, તે સ્પષ્ટ કરવું;
- નીતિઓ અને પ્રક્રિયાઓના અસરકારક અમલીકરણ માટે જવાબદારીઓને ઠાણવવી;
- કાયદાકીય અને નિયામક જરૂરિયાતો સહિત એમઆરએચએફએલની નીતિઓ અને પ્રક્રિયાઓના પાલનની કામગીરીઓનું સ્વતંત્ર મૂલ્યાંકન કરવું.
- કેવાયસી/એન્ટી મની લોન્ડરિંગ (એએમએલ)ની નીતિઓ અને પ્રક્રિયાઓના પાલનની ખરાઈ કરવા માટે ઓડિટની સહવર્તી/આંતરિક ઓડિટ સિસ્ટમ.
- ઓડિટની ત્રિમાસિક નોંધો જમા કરાવવી અને ઓડિટ કમિટીનું પાલન કરવું

એમઆરએચએફએલ એ સુનિશ્ચિત કરશે કે, કેવાયસીના માપદંડોના પાલનનું નિર્ધારણ કરવા અંગે નિર્ણય લેનારી કામગીરી આઉટસોર્સ કરવામાં ન આવે.

કેવાયસીના અનુપાલનના હેતુ માટે વરિષ્ઠ મેનેજમેન્ટ:

- કેવાયસીના અનુપાલન માટેના વરિષ્ઠ મેનેજમેન્ટનો અર્થ થશે, નિયુક્ત કરવામાં આવેલ ડિરેક્ટર, મુખ્ય અધિકારી, મુખ્ય નાણાકીય અધિકારી, મુખ્ય સંચાલન અધિકારી, પ્રત્યેક વિભાગના વડા તથા કંપનીમાં પ્રાદેશિક વ્યાપારના વડાઓ.
- વરિષ્ઠ મેનેજમેન્ટ કેવાયસી કાર્યક્રમના અસરકારક અમલીકરણ કરવામાં મુખ્ય અધિકારી/નિયુક્ત ડિરેક્ટરને સહાયરૂપ થશે તથા તેમને અનુપાલનની સ્થિતિનો રીપોર્ટ જમા કરાવશે.

પ્રકરણ 2 - ગ્રાહકની ઓળખની પ્રક્રિયા

1) એમઆરએચએફએલ નીચેના કિસ્સાઓમાં ગ્રાહકની ઓળખવિધિ હાથ ધરશે:

- ગ્રાહક સાથે ખાતા-આધારિત સંબંધ શરૂ થવા પર.
- કંપનીએ પ્રાપ્ત કરેલ ગ્રાહકના ઓળખના ડેટાની વિશ્વસનીયતા અથવા યોગ્યતા અંગે શંકા હોવા પર.
- એજન્ટ તરીકે થર્ડ પાર્ટીની પ્રોડક્ટ્સ વેચવા પર, તેની પોતાની પ્રોડક્ટ્સ વેચવા પર અને રૂપિયા પચાસ હજારથી વધુની અન્ય કોઈ પ્રોડક્ટ વેચવા પર.
- બિન-ખાતા આધારિત ગ્રાહક કે જેઓ વોક-ઇન ગ્રાહક છે, તેમના માટે એક જ ટ્રાન્ઝેક્શન અથવા તો જોડાયેલા લાગતા હોય તેવા અનેક ટ્રાન્ઝેક્શન દ્વારા પચાસ હજાર જેટલી રકમ કે તેનાથી વધુની રકમ માટે ટ્રાન્ઝેક્શન હાથ ધરવા.
- જ્યારે એમઆરએચએફએલને એમ માનવા માટે કારણ જણાય કે, ગ્રાહક (ખાતા-આધારિત કે વોક-ઇન) પચાસ હજારની મર્યાદાથી નીચેના શ્રેણીબદ્ધ ટ્રાન્ઝેક્શનોમાં ઈરાદાપૂર્વક ટ્રાન્ઝેક્શનો હાથ ધરી રહ્યાં છે.
- એમઆરએચએફએલ એ બાબતની ખાતરી કરશે કે ખાતા ખોલાવતી વખતે પરિચય માંગવામાં આવે નહીં પરંતુ સંદર્ભ લેવામાં આવી શકે છે.

- 2) ખાતા-આધારિત સંબંધની શરૂઆત કરતી વખતે ગ્રાહકની ઓળખની ખરાઈ કરવાના હેતુથી એમઆરએચએફએલ અહીં નીચે જણાવેલ શરતોને આધિન તેની પાસે ઉપલબ્ધ વિકલ્પ પર આધાર રાખી થઈ પાર્ટી દ્વારા કરવામાં આવેલ સીડીડી પર ભરોસો મૂકી શકે છે:
- થઈ પાર્ટી દ્વારા ગ્રાહકના કસ્ટમર ડ્યુ ડેલિજન્સના રેકોર્ડ અથવા માહિતી થઈ પાર્ટી કે સેન્ટ્રલ કેવાયસી રેકોર્ડ્સ રજિસ્ટ્રી પાસેથી બે દિવસની અંદર પ્રાપ્ત કરવામાં આવે.
 - એમઆરએચએફએલ દ્વારા ઓળખના ડેટા અને ગ્રાહકના કસ્ટમર ડ્યુ ડેલિજન્સની આવશ્યકતાઓ સંબંધિત અન્ય સુસંગત દસ્તાવેજકરણની નકલો વિનંતી કરવા પર જરાય વિલંબ વગર થઈ પાર્ટી પાસેથી ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી છે, તે અંગે પોતે સંતુષ્ટ થવા યોગ્ય પગલાં લેવામાં આવશે.
 - આ માટે થઈ પાર્ટી નિયમન લેકળ છે, તેની પર દેખરેખ રાખવામાં આવે છે અથવા નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે અને આ માટેના પગલાં લાગુ હોય, ગ્રાહકના કસ્ટમર ડ્યુ ડેલિજન્સની સાથે થતું પાલન તથા રેકોર્ડને જાળવવાની આવશ્યકતાઓ પ્રીવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ લેકળની આવશ્યકતાઓ અને જવાબદારીઓને અનુરૂપ હોય તે સુનિશ્ચિત કરવું.
 - થઈ પાર્ટી હાઈ રિસ્ક તરીકે મૂલ્યાંકન થયેલ દેશ કે અધિકારક્ષેત્રમાં આવેલી ન હોવી જોઈએ.
 - થઈ પાર્ટી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યાં સહિત સીડીડી માટેની અંતિમ જવાબદારી અને હાથ ધરવામાં આવેલ ડ્યુ ડેલિજન્સના વધારવામાં આવેલા પગલાં, જે પ્રમાણે લાગુ થતાં હોય, એમઆરએચએફએલને આધિન રહેશે.

પ્રકરણ 3 - ગ્રાહકને સ્વીકારવા સંબંધિત નીતિ

એમઆરએચએફએલ તેની સાથેના ગ્રાહકોના સંબંધના નીચે જણાવેલ પાસાંઓ પરની વિસ્તૃત પ્રમાણભૂત પ્રક્રિયાઓ લાગુ હોય તે સુનિશ્ચિત કરશે.

- કોઈપણ ખાતું અનામી કે ઉપજાવી કાઢેલ / બેનામી નામે ખોલવામાં આવેલ ન હોય.
- ગ્રાહકના અસહકાર કે ગ્રાહક દ્વારા પૂરાં પાડવામાં આવેલા દસ્તાવેજો/માહિતીની અવિશ્વસનીયતાને કારણે એમઆરએચએફએલ જ્યાં સીડીડીના યોગ્ય પગલાં લાગુ કરી શકે તેમ ન હોય ત્યાં કોઈ ખાતું ખોલાવવામાં આવ્યું ન હોય. સીડીડીની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વગર કોઈ પણ લેવડદેવડ કે ખાતા આધારિત સંબંધ હાથ ધરવામાં ન આવે.
- સીડીડીની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વગર કોઈ પણ લેવડદેવડ કે ખાતા આધારિત સંબંધ હાથ ધરવામાં ન આવે.
- ખાતું ખોલવાની વખતે અને સમયાંતરે થતાં અપડેશન દરમિયાન કેવાયસીના હેતુ માટે માંગવામાં આવતી અનિવાર્ય માહિતીનો સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે.
- ખાતું ખોલાવ્યાં બાદ વૈકલ્પિક / વધારાની માહિતી ગ્રાહક પાસેથી સ્પષ્ટ સંમતિ માંગીને પ્રાપ્ત કરવામાં આવે.
- જોઈન્ટ એકાઉન્ટ ખોલતી વખતે સીડીડીની પ્રક્રિયા તમામ જોઈન્ટ ખાતાધારક માટે અનુસરવામાં આવે.
- કંપની ગ્રાહક સાથે નવો સંબંધ સ્થાપિત કરતી વખતે તેના તમામ નવા ગ્રાહકોને યુનિક કસ્ટમર આઈડેન્ટિફિકેશન કોડ ફાળવશે. જો કેવાયસીનું અનુપાલન કરનારા વર્તમાન ગ્રાહક એમઆરએચએફએલમાં વધુ એક ખાતું ખોલાવવા માંગતા હોય તો, નવા સીડીડીની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની કોઈ જરૂર નહીં રહે.
- ગ્રાહકને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ/એન્ટિટી વતી કામ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય તેવી પરિસ્થિતિઓને સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવે છે.
- ગ્રાહકની ઓળખ અન્ય કોઈ વ્યક્તિ કે એન્ટિટી સાથે મેળ ખાતી ન હોય, તેનું નામ યુએન સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ અને નેશનલ હાઉસિંગ બેંક દ્વારા પ્રસારિત કરવામાં આવેલ પ્રતિબંધોની યાદીમાં તથા રીઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા સમયાંતરે પ્રસારિત કરવામાં આવતી પ્રતિબંધોની યાદીમાં ન હોય તેની ખાતરી કરવા માટે યોગ્ય સિસ્ટમ લાગુ હોય.
- જ્યાં પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર (પાન) મેળવવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં ઈશ્યૂ કરનારી સત્તાની ખરાઈની સુવિધા તરફથી તેની ખરાઈ કરવામાં આવશે.
- ગ્રાહક પાસેથી સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ મેળવવામાં આવ્યો હોય ત્યાં એમઆરએચએફએલ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, 2000 (વર્ષ 2000નો 21)ની જોગવાઈઓ મુજબ ડિજિટલ સહીની ખરાઈ કરશે.

એમઆરએચએફએલ એ ખાતરી કરશે કે, ગ્રાહકને સ્વીકારવા સંબંધિત તેની નીતિને અપનાવવા અને તેનું અમલીકરણ કરવાને કારણે જનતાને, ખાસ કરીને આર્થિક કે સામાજિક રીતે વંચિતોને એમઆરએચએફએલની સેવાઓ નકારી કાઢવામાં આવે નહીં.

પ્રકરણ 4 - લેવડદેવડ પર નજર રાખવી

a) લેવડદેવડના રેકોર્ડ જાળવવા:

- એમઆરએચએફએલ તેની અને ગ્રાહકની વચ્ચે થયેલા તમામ ટ્રાન્ઝેક્શનો (ઘરેલું અને આંતરરાષ્ટ્રી)ના જરૂરી રેકોર્ડને ટ્રાન્ઝેક્શનની તારીખથી ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ માટે જાળવશે;
- એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકની ઓળખ સંબંધિત રેકોર્ડ્સ તથા ખાતું ખોલાવતી વખતે અને વ્યાવસાયિક સંબંધ જાળવતી વખતે મેળવવામાં આવેલ ગ્રાહકના સરનામાઓના રેકોર્ડને વ્યાવસાયિક સંબંધ પૂરો થયાં પછી ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ સુધી જાળવશે;
- એમઆરએચએફએલને વિનંતી કરવામાં આવતાં તે સક્ષમ સત્તાઓને ઓળખના રેકોર્ડ અને ટ્રાન્ઝેક્શનનો ડેટા ઉપલબ્ધ કરાવશે;
- એમઆરએચએફએલ પ્રત્યેક શાખા ખાતે રેકોર્ડને સાચવવાની અને એમઆરએચએફએલની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ ખાતે તમામ શાખાઓના એકીકૃત કરેલા લેવડદેવડના રેકોર્ડ્સ (પ્રકાર અને મૂલ્ય)ને સાચવવાની સિસ્ટમને રજૂ કરશે તથા પ્રીવેન્શન ઓફ મની-લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનેન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005ના નિયમ 3 હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલા સ્વરૂપમાં અને સમયગાળા માટે આ રેકોર્ડ્સને જાળવી રાખવામાં આવશે.
- એમઆરએચએફએલ પ્રીવેન્શન ઓફ મની-લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનેન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005 હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલી લેવડદેવડ સંબંધિત તમામ જરૂરી માહિતીને જાળવશે, જેથી કરીને અહીં જણાવ્યાં સહિત વ્યક્તિગત લેવડદેવડનું પુનઃનિર્માણ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય:
 - લેવડદેવડનો પ્રકાર;
 - લેવડદેવડનું મૂલ્ય અને તે મૂલ્યવર્ગ જેમાં હતું તે ચલણ;
 - લેવડદેવડ જે દિવસે હાથ ધરવામાં આવી તે તારીખ; અને
 - લેવડદેવડ કરનારા પક્ષો.
- એમઆરએચએફએલ જ્યારે પણ જરૂર જણાય અને સક્ષમ સત્તાઓ દ્વારા જ્યારે પણ માંગવામાં આવે ત્યારે માહિતીને સરળતાથી અને ઝડપથી પુનઃપ્રાપ્ત કરી શકાય તે પ્રકારની (હાર્ડ અને સોફ્ટ કોપીઓ) માહિતીને યોગ્ય રીતે જાળવવાની અને તેનું સંરક્ષણ કરવાની પ્રણાલી વિકસિત કરવા માટેના યોગ્ય પગલાં લેશે.

b) ફાઈનાન્શિયલ ઈન્ટેલિજેન્સ યુનિટ - ઈન્ડિયા (એફઆઈયુ-ઈએનડી)ના નિયામકને માહિતી પૂરી પાડવી:

- પ્રીવેન્શન ઓફ મની-લોન્ડરિંગ (મેઈન્ટેનેન્સ ઓફ રેકોર્ડ્સ) રુલ્સ, 2005ના નિયમ 8ની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં એમઆરએચએફએલ, એફઆઈયુ-આઈએનડીના નિયામકને અન્ય કેટલીક બાબતોની સાથે લેવડદેવડ સંબંધિત માહિતી ઉક્ત નિયમોના નિયમ 3ના પેટા-નિયમ (1) હેઠળ સંદર્ભિત કરવામાં આવેલ સમયગાળા અને સ્વરૂપમાં પૂરી પાડશે.
- આ પ્રકારે પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીની એક નકલને 'મુખ્ય અધિકારી' દ્વારા સત્તાવાર રેકોર્ડના હેતુ માટે પોતાની પાસે જાળવી રાખવામાં આવશે.
- એફઆઈયુ-આઈએનડી દ્વારા એ મુજબની સલાહ આપવામાં આવી છે કે, ચોક્કસ સમયગાળા દરમિયાન કોઈપણ પ્રકારની રોકડ/શંકારૂપ લેવડદેવડ ન હોવાના કિસ્સામાં એમઆરએચએફએલએ 'NIL' રીપોર્ટ જમા કરાવવાની જરૂર નથી.
- એફઆઈયુ-આઈએનડી દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ/પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ રીપોર્ટિંગના ફોર્મેટ અને કોમ્પ્રિહેન્સિવ રીપોર્ટિંગ ફોર્મેટ સંબંધિત માર્ગદર્શિકા તથા નિર્દિષ્ટ રીપોર્ટને તૈયાર કરવામાં રીપોર્ટિંગ કરનારી એન્ટિટીઓને સહાયરૂપ થવા રીપોર્ટ તૈયાર કરવાની ઉપયોગિતા અને રીપોર્ટને માન્યતા આપવાની ઉપયોગિતાને ધ્યાન પર લેવામાં આવશે. પોતાના લાઈવ ટ્રાન્ઝેક્શન ડેટામાંથી સીટીઆર/એસટીઆરને મેળવવા માટે ટેકનોલોજી સંબંધિત યોગ્ય ટૂલ્સને હજી ઈન્સ્ટોલ કરવાના/ અપનાવવાના બાકી હોવાના

કિસ્સામાં એમઆરએચએફએલને એફઆઈયુ-આઈએનડી દ્વારા પોતાની વેબસાઈટ પર મુકવામાં આવેલ ઇલેક્ટ્રોનિક કેશ ટ્રાન્ઝેક્શન રીપોર્ટ્સ (સીટીઆર)/ સર્વિસપ્રોવિડર ટ્રાન્ઝેક્શન રીપોર્ટ્સ (એસટીઆર)ને જમા કરાવવા માટેની ઓડિટેબલ ઇલેક્ટ્રોનિક યુટિલિટીઓનો ઉપયોગ કરવા દેવામાં આવશે. તમામ શાખાઓ સંપૂર્ણપણે કમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ કરવામાં આવી ન હોવાના કિસ્સામાં એમઆરએચએફએલના મુખ્ય અધિકારી પાસે હજી સુધી કમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ કરવામાં ન આવી હોય તેવી શાખાઓમાંથી લેવડદેવડની વિગતો મેળવવાની અને એફઆઈયુ-આઈએનડી દ્વારા તેની વેબસાઈટ <http://fiuindia.gov.in> પર ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલ સીટીઆર/એસટીઆરની ઓડિટેબલ ઇલેક્ટ્રોનિક યુટિલિટીઓની મદદથી ઇલેક્ટ્રોનિક ફાઈલમાં ડેટા ભરવાની યોગ્ય વ્યવસ્થા હશે.

- એફઆઈયુ-આઈએનડીના નિયામકને માહિતી પૂરી પાડતી વખતે ઉક્ત નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ સમયમર્યાદાથી બહાર લેવડદેવડની જાણકારી ન આપવામાં થતો પ્રત્યેક દિવસનો વિલંબ અથવા તો ખોટી રજૂ કરવામાં આવેલી લેવડદેવડને સુધારવામાં થતાં પ્રત્યેક દિવસના વિલંબને અલગ ઉલ્લંઘન તરીકે લેખવામાં આવશે.
- એમઆરએચએફએલ જેમાં એસટીઆર ફાઈલ કરવામાં આવેલ હોય તેવા ખાતાઓના સંચાલન પર કોઈ પ્રતિબંધ મૂકશે નહીં. એમઆરએચએફએલ એસટીઆર પૂરાં પાડવાના તથ્યને ચુસ્તપણે ગુપ્ત રાખવામાં આવશે. કોઈપણ સ્તરે ગ્રાહકને કોઈ ગુપ્ત માહિતી પૂરી પાડવામાં ન આવે તે સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે.
- જ્યારે લેવડદેવડ વિસંગત હોય ત્યારે જોખમના વર્ગીકરણ અને ગ્રાહકની અપડેટ કરેલી પ્રોફાઈલની સાથે ચેતવણી આપતી સક્ષમ પ્રણાલીને આવી શંકાસ્પદ લેવડદેવડની અસરકારક ઓળખ અને રીપોર્ટિંગના ભાગરૂપે ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.

c) ફોરેન એકાઉન્ટ ટેક્સ કોમ્પલાયન્સ એક્ટ (એફએટીસીએ) અને કોમન રીપોર્ટિંગ સ્ટાન્ડર્ડ્સ (સીઆરએસ) હેઠળ રીપોર્ટિંગની જરૂરિયાતો

- એફએટીસીએ અને સીઆરએસ હેઠળ એમઆરએચએફએલ ઇન્કમ ટેક્સ રુલ્સ 114એફ, 114જી અને 114એચની જોગવાઈઓનું પાલન કરશે અને તે ઇન્કમ ટેક્સ રુલ 114એફમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ રીપોર્ટિંગ ફાઈનાન્શિયલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન છે કે નહીં તે નક્કી કરશે અને જો તેમ હોય તો, રીપોર્ટિંગ સંબંધિત જરૂરિયાતોનું પાલન કરવા માટે અહીં નીચે જણાવેલા પગલાં લેશે:

- રીપોર્ટિંગ ફાઈનાન્શિયલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન તરીકે <https://incometaxindiaefiling.gov.in/> post login -- > My Account --> Register as Reporting Financial Institution લિંક પર ઇન્કમ ટેક્સ વિભાગના ઇ-ફાઈલિંગ પોર્ટલ પર નોંધણી કરવી.
- સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ (સીબીડીટી) દ્વારા જેના માટે રૂપરેખા તૈયાર કરવામાં આવી છે તે ફોર્મ 61B કે 'NIL' રીપોર્ટને અપલોડ કરીને 'ડિઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટર'ને ડિજિટલ સિગ્નેચરનો ઉપયોગ કરીને રીપોર્ટ્સને ઓનલાઈન જમા કરાવવાનો સંદર્ભ લેવો.
- ઇન્કમ ટેક્સના નિયમોના નિયમ 114એચમાં જણાવ્યાં મુજબ, ડ્યુ ડેવિઝેન્સની પ્રક્રિયા હાથ ધરવા તથા તેના રેકોર્ડિંગ અને જળવણી માટે ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (આઈટી) ફ્રેમવર્ક વિકસાવવું.
- આઈટી ફ્રેમવર્ક અને ઇન્કમટેક્સના નિયમોના નિયમ 114એફ, 114જી અને 114એચના પાલન માટે ઓડિટની પ્રણાલી વિકસાવવી.
- અનુપાલનને સુનિશ્ચિત કરવા માટે ડિઝિગ્નેટેડ ડિરેક્ટર અથવા અન્ય કોઈ સમકક્ષ અધિકારી હેઠળ 'હાઈ લેવલ મોનિટરિંગ કમિટી'ની રચના કરવી.
- સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ (સીબીડીટી) દ્વારા સમયાંતરે જારી કરવામાં આવતાં અપડેટ થયેલા સૂચનો/ નિયમો/ માર્ગદર્શક નોંધો/ PreM રીલીઝિસનું પાલન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવું.

ઉપર જણાવેલ બાબતો ઉપરાંત અન્ય કોઈ અધિકારક્ષેત્ર/ એન્ટિટીઓના સંદર્ભમાં રીઝર્વ બેંક દ્વારા સમયાંતરે પ્રસારિત કરવામાં આવતાં અન્ય યુનાઈટેડ નેશન્સ સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ રીઝોલ્યુશન્સ (યુએનએસસીઆર)ને પણ ધ્યાન પર લેવામાં આવશે.

પ્રકરણ 5 - જોખમને નિયંત્રિત કરવું

એમઆરએચએફએલના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ યોગ્ય પ્રક્રિયાઓની સ્થાપના કરીને અસરકારક કેવાયસી પ્રોગ્રામ લાગુ છે અને તેનું અસરકારક રીતે અમલીકરણ થઈ રહ્યું છે, તેની ખાતરી કરશે. તે મેનેજમેન્ટના યોગ્ય નિરીક્ષણ, પ્રણાલી અને નિયંત્રણો, જવાબદારીઓનું પૃથક્કરણ, તાલીમ અને અન્ય સંબંધિત બાબતોને આવરી લેશે. કંપનીની નીતિઓ અને પ્રક્રિયાઓનું અસરકારક અમલીકરણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે એમઆરએચએફએલની અંદર જવાબદારીઓને સ્પષ્ટપણે ફાળવવામાં આવશે. એમઆરએચએફએલ બોર્ડની સલાહ મુજબ વર્તમાન અને નવા ગ્રાહકોની રિસ્ક પ્રોફાઇલને તૈયાર કરવા માટેની પ્રક્રિયાને ઘડી કાઢે છે તથા લેવડદેવડ, ખાતા અથવા વ્યવસાયિક સંબંધ સાથે સંકળાયેલ જોખમોને ધ્યાનમાં રાખી એન્ટિ મની લોન્ડરિંગ સંબંધિત વિવિધ ઉપાયો પ્રયોજે છે.

જોખમને નિયંત્રિત કરવા માટે એમઆરએચએફએલ જોખમને નિયંત્રિત કરવા પર આધારિત અભિગમ ધરાવશે, જેમાં નીચેની બાબતો સમાવિષ્ટ છે:

- મૂલ્યાંકન અને એમઆરએચએફએલના જોખમ સંબંધિત પ્રત્યક્ષ સમજને આધારે ગ્રાહકોને જોખમની નીચી, મધ્યમ અને ઊંચી કેટેગરીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે.
- જોખમ સંબંધિત વર્ગીકરણને ગ્રાહકની ઓળખ, સામાજિક, આર્થિક સ્થિતિ, વ્યવસાયની પ્રવૃત્તિના પ્રકાર અને ગ્રાહકના વ્યવસાય અંગેની માહિતી અને તેમના સ્થળ વગેરે જેવા માપદંડો પર આધાર રાખી હાથ ધરવામાં આવશે. ગ્રાહકની ઓળખને ધ્યાન પર લેતી વખતે ઓનલાઇન અથવા જરી કરનારનારી સત્તાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી અન્ય સેવાઓ મારફતે દસ્તાવેજોની ઓળખની પુષ્ટી કરવાની ક્ષમતાને પણ ધ્યાન પર લેવામાં આવી શકે છે.
- જોખમ સંબંધિત વર્ગીકરણ કરવાના હેતુ માટે જેમની ઓળખ અને સંપત્તિના સ્ત્રોતોને સરળતાથી ઓળખી શકાય તેમ છે અને જેમના ખાતામાં થતી લેવડદેવડ બહુધા જ્ઞાત પ્રોફાઇલને અનુરૂપ છે, તેવી વ્યક્તિઓ (હાઈ નેટ વર્થ સિવાયના) અને એન્ટિટીઓને નીચા જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી શકે છે. નીચું જોખમ ધરાવતા ગ્રાહકોનું ઉદાહરણ પગારદાર કર્મચારી હોઈ શકે, જેમના પગારનું માળખું સારી રીતે વ્યાખ્યાયિત છે, સમાજના નીચલા આર્થિક સ્તરમાંથી આવતા એવા લોકો, જેમના ખાતા ઓછું બેલેન્સ અને ઓછું ટર્નઓવર દર્શાવતા હોય, સરકારી વિભાગો અને સરકારી માલિકીની કંપનીઓ, નિયામકો અને વૈધાનિક સંસ્થાઓ વગેરે. આવા કિસ્સાઓમાં પોલિસીમાં ગ્રાહકોની ઓળખ અને સ્થળની ખરાઈ કરવાની ફક્ત મૂળભૂત જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવાની જ આવશ્યકતા વર્તાઈ શકે છે.
- જે ગ્રાહકો એમઆરએચએફએલ માટે સરેરાશ કરતાં વધુ જોખમ પેદા કરે છે, તેમને તેમની પૃષ્ઠભૂમિ, સ્વરૂપ અને પ્રવૃત્તિના સ્થળ, મૂળ દેશ, ફંડ્સના સ્ત્રોતો અને તેમની ક્લાયેન્ટ પ્રોફાઇલ વગેરે પર આધાર રાખી મધ્યમ અથવા તો ઊંચા જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી શકે છે. એમઆરએચએફએલ જોખમના મૂલ્યાંકન પર આધાર રાખી ડ્યુ ડેવિજેન્સના ઉન્નત પગલાં લાગુ કરી શકે છે અને આથી જ, ઊંચું જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા ગ્રાહકો માટે સઘન 'ડ્યુ ડેવિજેન્સ'ની જરૂરિયાત વર્તાઈ શકે છે, ખાસ કરીને એવા ગ્રાહકો માટે જેમના ફંડ્સના સ્ત્રોતો સ્પષ્ટ હોતા નથી.

ઊંચા ડ્યુ ડેવિજેન્સની જરૂરિયાત ધરાવતા ગ્રાહકોના ઉદાહરણોમાં સમાવિષ્ટ હોઈ શકે છે:

- બિન-નિવાસી ગ્રાહકો,
 - ઊંચી નેટ વર્થ ધરાવતી વ્યક્તિઓ,
 - અનુદાન પ્રાપ્ત કરનારા ટ્રસ્ટો, ચેરિટીઓ, એનજીઓ અને સંગઠનો,
 - ઘનિષ્ટ ક્રોટ્ટેબિક શેરહોલ્ડિંગ અથવા લાભકારી માલિકી ધરાવતી કંપનીઓ,
 - 'સ્વીપિંગ પાર્ટનર્સ' ('નિષ્ક્રિય ભાગીદારો') ધરાવતી પેઢીઓ,
 - વિદેશી મૂળના પોલિટિકલ એક્સપોઝડ પર્સન્સ (પીઈપી)
 - નોન-ફેસ ટુ ફેસ ગ્રાહકો, અને
- ઉપલબ્ધ સાર્વજનિક માહિતી મુજબ શંકાસ્પદ પ્રતિષ્ઠા ધરાવનારા લોકો, વગેરે.
 - તે જ રીતે, જોખમને ઘટાડવા આધારિત અભિગમના હેતુ માટે એમઆરએચએફએલએ તેના ગ્રાહકોને અહીં નીચે મુજબ ત્રણ વર્ગોમાં વર્ગીકૃત કર્યા છે:

1. **નીચું જોખમ:** જે ગ્રાહકોની ઓળખ અને સંપત્તિના સ્ત્રોત સરળતાથી ઓળખી શકાય અને જેમના ખાતાઓમાં ટ્રાન્ઝેક્શન્સ બહુધા તેમની જ્ઞાત પ્રોફાઇલને અનુકૂળ છે.
 - પગારદાર વ્યક્તિઓ
 - સ્વ-રોજગાર બિન-વ્યાવસાયિકો (રોકડનો સામયિક અને નિયમિત પ્રવાહ ધરાવતા નાના ઉદ્યોગો)
 - ખેડૂતો
 - રોજમદારો
2. **મધ્યમસરનું જોખમ:** જે ગ્રાહકો પ્રમાણમાં થોડાં વધારે જટિલ ટ્રાન્ઝેક્શન ધરાવતા હોય.
 - બિન નિવાસી ભારતીયો
 - ઊંચી નેટ-વર્થ ધરાવતી વ્યક્તિઓ (રૂ. 50 લાખ કે તેથી વધુ વાર્ષિક આવક ધરાવતી વ્યક્તિઓ)
3. **ઊંચું જોખમ:** જે ગ્રાહકો તેમના ટ્રાન્ઝેક્શનના સ્થળ, પ્રભાવ, જટિલતાને કારણે ઊંચું જોખમ પેદા કરતાં હોય:
 - પોલિટિકલ એક્સપોઝર્ડ પર્સન્સ (પીઈપી-રાજકારણ સાથે સંકળાયેલા લોકો) (વ્યાખ્યા માટે પેજ નં. 5નો સંદર્ભ લો)
 - નોન-ફેસ ટુ ફેસ કસ્ટમર્સ (એમઆરએચએફએલના અધિકારીઓની સાથે મુલાકાત ન કરી હોય તેવા ગ્રાહકો), અને
 - ઉપલબ્ધ જાહેર માહિતી મુજબ શંકાસ્પદ પ્રતિષ્ઠા ધરાવતા લોકો.

એમઆરએચએફએલ એ સુનિશ્ચિત કરશે કે, અનુમાનિત જોખમ સંબંધિત ગ્રાહકોની વિવિધ કેટેગરીઓમાંથી એકઠી કરવામાં આવેલી વિવિધ અન્ય માહિતી દખલગીરીની વૃત્તિ ધરાવતી ન હોય અને તેને એમઆરએચએફએલની કેવાયસીની નીતિમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ હોય. ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાર્ક ફોર્સ (એફએટીએફ) દ્વારા એન્ટી-મની લોન્ડરિંગ (એએમએલ)ના ધારાધોરણો તથા કોમ્બેટિંગ ફાઈનાન્સિંગ ઓફ ટેરરિઝમ (સીએફટી)ના ધારાધોરણો અંગે કરવામાં આવેલી ભલામણોનો પણ ઉપયોગ જોખમને ઘટાડવા માટે થયો હોય.

4. એમઆરએચએફએલ દ્વારા મની લોન્ડરિંગ (હવાલા) અને આતંકવાદીઓને પૂરાં પાડવામાં આવતાં નાણાંનાં જોખમનું મૂલ્યાંકન:

- a. અહીં નીચે જણાવેલ કારણોસર એમઆરએચએફએલ માટે મની લોન્ડરિંગ (હવાલા) અને આતંકવાદીઓને પૂરાં પાડવામાં આવતાં નાણાંનું જોખમ ઘણું ઓછું છે:
 - અન્ય દેશો/ભૌગોલિક પ્રદેશોમાં સંચાલન કરતી ન હોય તેવી કંપનીઓ;
 - અન્ય દેશો/ભૌગોલિક પ્રદેશોમાંથી લોન લેતી/મેળવતી ન હોય તેવી કંપનીઓ અને પોતાના ગ્રાહકોના બેઝમાં ફક્ત ભારતીય નાગરિકો જ ધરાવતી હોય તેવી કંપની;
 - જેમને લોન આપવામાં આવે છે, તેવા ઋણ લેનારાઓની ઓળખ કરવા માટે કેવાયસીની આકરી ચકાસણી કરતી હોય તેવી કંપની.
 - લોનના અંતિમ ઉપયોગની ખરાઈ કરનારી કંપની
 - બેંકિંગ, ઋણ અને વીમા ઉત્પાદનો પૂરાં પાડતી ન હોય તેવી કંપનીઓ; અને
 - નિશ્ચિત અંતિમ ઉપયોગની સાથે લોન/ધિરાણની સુવિધા પૂરી પાડનારી કંપની.
- b. જોકે, નિયામકીય જરૂરિયાતો અનુસાર, એમઆરએચએફએલ તેના ગ્રાહકો, વિવિધ દેશો કે ભૌગોલિક પ્રદેશો, ઉત્પાદનો, સેવાઓ, ટ્રાન્ઝેક્શનો કે ડીલિવરી ચેનલો વગેરે માટે મની લોન્ડરિંગ (હવાલા) અને આતંકવાદીઓને પૂરાં પાડવામાં આવતાં નાણાંના જોખમને ઓળખી કાઢવા, તેનું મૂલ્યાંકન કરવા અને તેને નિયંત્રિત કરવાના અસરકારક પગલાં લેવા સમયાંતરે 'મની લોન્ડરિંગ (એમએલ) એન્ડ ટેરરિસ્ટ ફાઈનાન્સિંગ (ટીએફ) રિસ્ક એસેસમેન્ટ' હાથ ધરશે. આ મૂલ્યાંકનની પ્રક્રિયામાં એકંદર જોખમના સ્તર તથા તેને લાગુ કરવાના નિયંત્રણના યોગ્ય સ્તર અને પ્રકારને નિર્ધારિત કરતાં પહેલાં જોખમ સંબંધિત તમામ પરિબળોને ધ્યાન પર લેશે. જોખમ સંબંધિત આંતરિક મૂલ્યાંકનને તૈયાર કરતી વખતે એમઆરએચએફએલ

ચોક્કસ સેક્ટરની એકંદર નબળાઈઓને ધ્યાનમાં લેશે અને જો કોઈ નબળાઈ જણાય તો, નિયામક/નિરીક્ષક સમયાંતરે તેને આરઈ સાથે શેર કરશે.

- c. એમઆરએચએફએલ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતાં જોખમના મૂલ્યાંકનનું યોગ્ય રીતે દસ્તાવેજીકરણ કરવામાં આવશે અને તે એમઆરએચએફએલના પ્રકૃતિ, કદ, ભૌગોલિક ઉપસ્થિતિ, પ્રવૃત્તિઓ/માળખાંની જટિલતા વગેરેના પ્રમાણમાં હશે. આથી વિશેષ, કંપની દ્વારા જોખમના મૂલ્યાંકનની ક્વાયત અર્થ વાર્ષિક ધોરણે હાથ ધરવામાં આવશે અને જોખમના મૂલ્યાંકનની ક્વાયતના પરિણામોને સમીક્ષા માટે બોર્ડ / રિસ્ક કમિટી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે.
- d. આ પરિણામોને બોર્ડ સમક્ષ અથવા જેન આ સંબંધે સત્તા આપવામાં આવી હોય તેવી બોર્ડની કોઈ કમિટી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે તથા તેને સક્ષમ સત્તાઓને અને સ્વ-નિયમનકારી સંસ્થાઓને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
- એમઆરએચએફએલ ઓળખી કાઢવામાં આવેલા જોખમને નિયંત્રિત કરવા અને તેનું સંચાલન કરવા માટે રિસ્ક બેઝડ એપ્રોચ (આરબીએ) (જોખમ આધારિત અભિગમ)ને લાગુ કરશે અને તે આ સંબંધે બોર્ડ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ નીતિઓ, નિયંત્રણો અને પ્રક્રિયાઓ પાલુ ધરાવશે. આથી વિશેષ, એમઆરએચએફએલ આ નિયંત્રણોના અમલીકરણ પર નજર રાખશે અને જો જરૂર જણાય તો આ નિયંત્રણોને વધારશે.

પ્રકરણ 6 - કસ્ટમર ડ્યુ ડેલિજેન્સ (સીડીડી)ની પ્રક્રિયા

1. ઓળખ કરવાની પ્રક્રિયા

- a) સીડીડી હાથ ધરતી વખતે એમઆરએચએફએલ 'વ્યક્તિ' સાથે ખાતા આધારિત સંબંધ સ્થાપિત કરતી વખતે અથવા તો, બીઓ, અધિકૃત હસ્તાક્ષરકર્તા કે કોઈ કાયદાકીય એન્ટિટી સંબંધિત પાવર ઓફ એટર્ની ધરાવતી કોઈ વ્યક્તિ સાથે કામ પાર પાડતી વખતે આવી વ્યક્તિ પાસેથી અહીં નીચે જણાવેલ માહિતી પ્રાપ્ત કરશે:
- વ્યક્તિ જ્યારે આધાર એક્ટની કલમ 7 હેઠળ સૂચિત કરવામાં આવેલ કોઈ યોજનાનો કોઈ લાભ કે સબસિડી મેળવવા માટે ઈચ્છુક હોય ત્યારે આધાર નંબર; અથવા
 - જ્યાં ઓફલાઈન ખરાઈ હાથ ધરી શકાય તેમ હોય ત્યાં આધાર નંબર ધરાવતા હોવાનો પુરાવો. આ પ્રકારના કિસ્સાઓમાં એમઆરએચએફએલ દ્વારા ઓફલાઈન ખરાઈ હાથ ધરવામાં આવશે; અથવા
 - જ્યાં ઓફલાઈન ખરાઈ હાથ ધરી શકાય તેમ ન હોય ત્યાં આધાર નંબર ધરાવતા હોવાનો પુરાવો અને તાજેતરનો એક ફોટોગ્રાફ; અથવા
 - ઓવીડીની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા ઓળખ અને સરનામું ધરાવતો તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ અને તાજેતરનો એક ફોટોગ્રાફ; અને
 - પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર (પાન) અથવા તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ અથવા ઈન્કમ-ટેક્સ નિયમો, 1962માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ ફોર્મ નં. 60, સમયાંતરે સુધારવામાં આવ્યાં મુજબ; અને
 - વ્યવસાયના પ્રકાર અને ગ્રાહકના નાણાકીય સ્થિતિના સંદર્ભમાં એમઆરએચએફએલ દ્વારા આવશ્યક ગણવામાં આવતાં અન્ય કોઈ દસ્તાવેજો અથવા તો તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજો

પરંતુ શરત એ છે કે, એચએફસી માટે સરકાર દ્વારા અધિસૂચિત કરવામાં આવ્યાં મુજબની આવી તારીખથી વધારે ન હોય તેવા સમયગાળા માટે ડિજિટલ કેવાયસી હાથ ધરવાને બદલે એમઆરએચએફએલ આધાર નંબર ધરાવતા હોવાના પુરાવાની પ્રમાણિત નકલ મેળવશે અથવા જ્યાં સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ જમા કરાવવામાં ન આવ્યો હોય ત્યાં ઓવીડી અને તાજેતરનો એક ફોટોગ્રાફ મેળવશે.

ઇશ્યુ થયાં પછી નામમાં ફેરફાર થયો હોવા છતાં પણ કોઈ દસ્તાવેજને ઓવીડી ગણવામાં આવી શકે છે પરંતુ તેના માટે શરત એ છે કે, તેની સાથે રાજ્ય સરકાર અથવા ગેઝેટ નોટિફિકેશન દ્વારા નામમાં આ પ્રકારનો ફેરફાર ધરાવતા લગ્નનું પ્રમાણપત્ર પૂરું પાડવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ.

જ્યારે પણ ગ્રાહક આધાર નંબર ધરાવતો આધાર નંબર ધરાવવાનો પુરાવા જમા કરાવશે ત્યારે એમઆરએચએફએલ એ બાબતની ખાતરી કરશે કે આવા ગ્રાહકો દ્વારા યોગ્ય સાધનો મારફતે તેમના આધાર નંબરને ચેકી નાંખવામાં આવ્યો હોય અથવા ઢાંકી દેવામાં આવ્યો હોય.

b) ગ્રાહક દ્વારા પૂરાં પાડવામાં આવેલ ઓવીડી અપડેટ થયેલું સરનામું ન ધરાવતા હોવાના કિસ્સામાં અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોને સરનામાના પુરાવાના મર્યાદિત હેતુ માટે ઓવીડી માનવામાં આવશે:-

- કોઈપણ સેવાપ્રદાતાનું બે મહિનાથી વધુ જૂનું ન હોય તેવું યુટિલિટી બિલ (વીજળી, ટેલિફોન, પોસ્ટ-પેઈડ મોબાઈલ ફોન, પાઈપડ ગેસ, પાણીનું બિલ);
- સંપત્તિ અથવા મ્યુનિસિપલ વેરાની રસીદ;
- સરકારી વિભાગો અથવા પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ દ્વારા નિવૃત્ત કર્મચારીઓને જરી કરવામાં આવેલ પેન્શન અથવા ફેમિલી પેન્શન પેમેન્ટ ઓર્ડર્સ (પીપીઓ), જો તે સરનામું ધરાવતા હોય તો;
- નિયોક્તા પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલ રાજ્ય સરકાર કે કેન્દ્ર સરકારના વિભાગો, વૈધાનિક અથવા નિયામક સંસ્થાઓ, પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ, શિડ્યૂલ્ડ કોમર્શિયલ બેંકો, નાણાકીય સંસ્થાઓ અને લિસ્ટેડ કંપનીઓ દ્વારા જરી કરવામાં આવેલ આવાસની ક્ષણવણીનો પત્ર તથા આવાસની સત્તાવાર રીતે ક્ષણવણી કરતા આ પ્રકારના નિયોક્તા સાથે કરવામાં આવેલ રજા અને લાઈસેન્સનો કરાર;

પરંતુ જો વિદેશી નાગરિક દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ ઓવીડી સરનામાની વિગતો ધરાવતું ન હોય તો તેવા કિસ્સામાં વિદેશી અધિકારક્ષેત્રના સરકારી વિભાગ દ્વારા જરી કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજો અને વિદેશી એમ્બેસી કે ભારતમાં રહેલા તેમના મિશન દ્વારા જરી કરવામાં આવેલ પત્રને સરનામાના પુરાવા તરીકે સ્વીકારવામાં આવશે.

આથી વિશેષ, ગ્રાહકે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો જમા કરાવ્યાંના ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર વર્તમાન સરનામું ધરાવતા અપડેટ ઓવીડી જમા કરાવવાના રહેશે.

c) જો કેવાયસીની ખરાઈ માટે વીડિયો આધારિત કસ્ટમર આઈડેન્ટિફિકેશન પ્રોસેસ (વી-સીઆઈપી) હાથ ધરવામાં આવે તો, તેને આરબીઆઈ માસ્ટર ડિરેક્શન - નો યોર કસ્ટમર (કેવાયસી) ડિરેક્શન, 2016 આરબીઆઈ/ડીબીઆર/2015-16/18માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ માર્ગદર્શિકા અને પ્રક્રિયા મુજબ સમયાંતરે હાથ ધરવામાં આવશે.

d) એમઆરએચએફએલ સાથે પહેલેથી જ ખાતા આધારિત સંબંધ ધરાવનારા ગ્રાહકે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવ્યાં મુજબની તારીખના રોજ તેનો પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60ને જમા કરાવવાનું રહેશે, જેમ નહીં કરવામાં આવતાં ગ્રાહક દ્વારા જ્યાં સુધી પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60 જમા કરાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેમના ખાતાનું સંચાલન કામચલાઉ રીતે બંધ કરી દેવામાં આવશે:

જોકે, ખાતાના સંચાલનને કામચલાઉ રીતે બંધ કરતા પહેલાં એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકને સુલભ હોય તેવી નોટીસ અને પોતાનો પક્ષ રજૂ કરવાની વાજબી તક પૂરી પાડશે.

- e) એમઆરએચએફએલ સાથે હાલમાં ખાતા આધારિત સંબંધ ધરાવનાર ગ્રાહક જો કંપનીને લેખિતમાં એમ જણાવે કે, તે/તેણી તેના/તેણીના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60 બેમાંથી કોઈપણ જમા કરાવવા માંગતા નથી, તો એમઆરએચએફએલ સાથેનું ગ્રાહકનું ખાતું બંધ કરી દેવામાં આવશે અને ગ્રાહકની ઓળખ સ્થાપિત કર્યા બાદ ખાતાના સંબંધમાં તમામ જવાબદારીઓની યોગ્ય રીતે પતાવટ કરવામાં આવશે.

એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકોને ખાતું ખોલાવતી વખતે આ જોગવાઈ અંગે યોગ્ય રીતે જાણ કરશે.

ભાગ-1 વ્યક્તિગત કિસ્સામાં સીડીડીની પ્રક્રિયા

- a) એમઆરએચએફએલ વ્યક્તિ સાથે ખાતા આધારિત સંબંધ સ્થાપિત કરતી વખતે અહીં નીચે જણાવેલ પ્રક્રિયાને લાગુ કરશે:
- o ઉપર જણાવેલ શીર્ષક 'ઓળખ મેળવવા માટેની પ્રક્રિયા'ના વિભાગ હેઠળ ઉલ્લેખિત માહિતીને પ્રાપ્ત કરવી; અને
 - o એમઆરએચએફએલ દ્વારા તેની કેવાયસી પોલિસીમાં નિર્દિષ્ટ વ્યવસાયના સ્વરૂપ અથવા નાણાકીય સ્થિતિ સંબંધિત અન્ય દસ્તાવેજો.

જો ગ્રાહકો ઈજા, માંદગી અથવા વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે દુર્બળતા કે અન્ય કોઈ કારણોસર પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60 પૂરું પાડી શકે તેમ ન હોય તેમના માટે એમઆરએચએફએલ તેમના ખાતાનું સંચાલન ચાલું રહી શકે તે માટે યોગ્ય છુટછાટો પૂરી પાડવા માટેના પગલાં લેશે.

જોકે, ખાતું ખોલાવવાના ઉદ્દેશ્યથી ગ્રાહક પાસેથી મેળવવામાં આવેલ માહિતીને ગુપ્ત રાખવામાં આવશે તથા ગ્રાહકની મંજૂરી મેળવ્યાં વગર ક્રોસ સેલિંગ કે અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે આ વિગતોને જાહેર કરવામાં આવશે નહીં.

ભાગ - 2 એકમાત્ર માલિકી ધરાવતી પેઢી માટે સીડીડીના પગલાં

- a) એકમાત્ર માલિકી ધરાવતી પેઢીના નામે ખાતું ખોલાવવા માટે વ્યક્તિ (પ્રોપરાઈટર/માલિક)ના સંબંધમાં ઉપર જણાવેલ શીર્ષક 'ઓળખ મેળવવા માટેની પ્રક્રિયા'ના વિભાગ હેઠળ ઉલ્લેખિત ઓળખની માહિતી મેળવવામાં આવશે.
- b) ઉપરોક્ત જણાવેલ બાબતો ઉપરાંત, માલિકી પેઢીના નામે વ્યવસાય/ પ્રવૃત્તિના પુરાવા તરીકે અહીં નીચે જણાવેલ દસ્તાવેજોમાંથી કોઈપણ બે દસ્તાવેજ અથવા તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ પણ મેળવવામાં આવશે:
- o નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર.
 - o શોપ એન્ડ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એક્ટ હેઠળ મ્યુનિસિપલ સત્તા દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ પ્રમાણપત્ર/ લાઈસેન્સ.
 - o સેલ્સ અને ઈન્કમ ટેક્સ રીટર્ન.
 - o સીએસટી/વેટ/જીએસટીનું પ્રમાણપત્ર (કામચલાઉ/ અંતિમ).
 - o સેલ્સ ટેક્સ/સર્વિસ ટેક્સ/પ્રોફેશનલ ટેક્સ સત્તાઓ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ પ્રમાણપત્ર/ નોંધણીના દસ્તાવેજ.
 - o ઓફિસ ઓફ ડીજીએફટી દ્વારા સંબંધિત પ્રોપરાઈટરીને જારી કરવામાં આવેલ આઈઈસી (ઈમ્પોર્ટર એક્સપોર્ટર કોડ)/ કાયદા હેઠળ સંસ્થાપિત થયેલી કોઈપણ વ્યાવસાયિક સંસ્થા દ્વારા સંબંધિત પ્રોપરાઈટરીના નામે જારી કરવામાં આવેલ લાઈસેન્સ/પ્રેક્ટિસનું પ્રમાણપત્ર.
 - o એકમાત્ર પ્રોપરાઈટરના નામનું સંપૂર્ણ ઈન્કમ ટેક્સ રીટર્ન (ફક્ત સ્વીકૃતિ નહીં), જેમાં ઈન્કમ ટેક્સ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત/સ્વીકૃત થયેલ પેઢીની આવક પ્રતિબિંબિત થતી હોય.
 - o વીજળી, પાણી અને લેન્ડલાઈન ટેલિફોન બિલ જેવા યુટિલિટી બિલ્સ.
- c) એવા કિસ્સાઓમાં જેમાં એમઆરએચએફએલ આવા બે દસ્તાવેજો જમા કરાવવાનું શક્ય નહીં હોવા અંગે સંતુષ્ટ હોય તેમાં એમઆરએચએફએલ તેની મુનસફી મુજબ, વ્યવસાય / પ્રવૃત્તિના પુરાવા તરીકે આવા દસ્તાવેજોમાંથી કોઈ એકને જ સ્વીકારે છે.

જોકે, એમઆરએચએફએલ કોન્ટેક્ટ પોઈન્ટ ચકાસણી હાથ ધરે છે તથા આ પ્રકારની પેઢીના અસ્તિત્વને સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી અન્ય માહિતી અને સ્પષ્ટતાઓ એકઠી કરે છે અને સંબંધિત પ્રોપરાઈટરીના સરનામા ખાતે જે-તે વ્યવસાયની પ્રવૃત્તિની ખરાઈ કરવામાં આવી છે, તે અંગે પુષ્ટી કરીને સંતુષ્ટી મેળવશે.

ભાગ - 3 કાયદાકીય સંસ્થાઓ માટે સીડીડીના પગલાં

- a) એક કંપનીનું ખાતું ખોલાવવા માટે અહીં નીચે જણાવેલ દસ્તાવેજોમાંથી પ્રત્યેકની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા તો તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજને મેળવવામાં આવશે:
- સંસ્થાપનનું પ્રમાણપત્ર;
 - મેમોરેન્ડમ અને આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિયેશન;
 - કંપનીનો પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર;
 - બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સનો ઠરાવ અને તેમના વતી લેવડદેવડ કરવા માટે મેનેજરો, અધિકારીઓ અથવા કર્મચારીઓને મંજૂર કરવામાં આવેલી પાવર ઓફ એટર્ની (વકાલતનામું);
 - ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60.
- b) ભાગીદારી પેઢીનું ખાતું ખોલાવવા માટે અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોમાંથી પ્રત્યેકની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા તો તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ મેળવવામાં આવશે:
- નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર;
 - ભાગીદારી-ખત;
 - ભાગીદારી પેઢીનો પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર;
 - ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60.
- c) ટ્રસ્ટનું ખાતું ખોલાવવા માટે અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોમાંથી પ્રત્યેકની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ મેળવવામાં આવશે:
- નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર;
 - ભાગીદારી-ખત;
 - ટ્રસ્ટનો પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60;
 - ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મિનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60.
- d) સંસ્થાપિત ન થયા હોય તેવા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહનું ખાતું ખોલાવવા માટે અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોમાંથી પ્રત્યેકની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ મેળવવામાં આવશે:

- આવા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહના સંચાલક મંડળનો ઠરાવ;
- સંસ્થાપિત ન થયેલા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહનો પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ નં. 60;
- તેના વતી લેવડદેવડ કરવા માટે મંજૂર કરવામાં આવેલ પાવર ઓફ એટર્ની (વકાલતનામું);
- ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60, અહીં નીચે જણાવ્યાં મુજબની ઓળખની માહિતી
- આ પ્રકારના સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહનું સામુહિક રીતે કાયદાકીય અસ્તિત્વ સ્થાપિત કરવા માટે એમઆરએચએફએલ દ્વારા માંગવામાં આવતી આવી કોઈ માહિતી.

નોંધણી નહીં પામેલા ટ્રસ્ટ/ભાગીદારી પેઢીઓને 'સંસ્થાપિત નહીં થયેલા સંગઠનો' શબ્દ હેઠળ આવરી લેવામાં આવશે અને 'વ્યક્તિઓના સમુહ' શબ્દ હેઠળ સોસાયટીઓનો સમાવેશ થાય છે.

- e) સરકાર, તેના વિભાગો, સોસાયટીઓ, યુનિવર્સિટીઓ તથા ગ્રામપંચાયતો જેવી સ્થાનિક સંસ્થાઓ જેવા અગાઉના ભાગમાં વિશેષ રૂપે આવરી લેવામાં આવેલ ન હોય તેવી ન્યાયિક વ્યક્તિઓ માટે ખાતું ખોલાવવા અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોમાંથી પ્રત્યેકની એક પ્રમાણિત નકલ અથવા તેને સમકક્ષ ઈ-દસ્તાવેજ મેળવવામાં આવશે:
- એન્ટિટી વતી કામ કરવા માટે અધિકૃત થયેલી વ્યક્તિનું નામ દર્શાવતો દસ્તાવેજ;
 - તેના વતી લેવડદેવડ કરવા માટે એટર્ની ધરાવતી વ્યક્તિના સંબંધમાં ઓળખ અને સરનામાના પુરાવા માટે આધાર/ પાન/ ઓવીડી; અને
 - આ પ્રકારની એન્ટિટી/ન્યાયિક વ્યક્તિના કાયદાકીય અસ્તિત્વને સ્થાપિત કરવા માટે એમઆરએચએફએલ દ્વારા માંગવામાં આવતા આવા કોઈ દસ્તાવેજ.

ભાગ - 4 લાભકારી માલિકની ઓળખ માટે સીડીડીના પગલાં

- a) કુદરતી વ્યક્તિ ન હોય તેવી ન્યાયિક વ્યક્તિનું ખાતું ખોલવા માટે લાભકારી માલિક(કો)ની ઓળખ કરવામાં આવશે અને નીચેની બાબતોને ધ્યાનમાં રાખી તેની/તેણીની ઓળખની ખરાઈ કરવા માટે નિયમોના નિયમ 9(3)ના સંદર્ભમાં તમામ વાજબી પગલાં હાથ ધરવામાં આવશે:
- જ્યાં ગ્રાહક અથવા નિયંત્રિત હિતના માલિક સ્ટોક એક્સચેન્જમાં લિસ્ટ થયેલી કંપની હોય અથવા તો આવી કંપનીની સહાયક કંપની હોય તો, આવી કંપનીઓના કોઈપણ શેરધારક અથવા લાભકારી માલિકની ઓળખની ઓળખવિધિ અને ખરાઈ કરવી જરૂરી નથી.
 - ટ્રસ્ટ/નોમીની કે વિશ્વાસ આધારિત ખાતાના કિસ્સામાં ગ્રાહક અન્ય કોઈ વ્યક્તિ વતી ટ્રસ્ટી/નોમીની કે અન્ય કોઈ મધ્યસ્થ તરીકે કામ કરી રહી છે તે નક્કી કરવામાં આવે છે. આવા કિસ્સાઓમાં મધ્યસ્થીઓ અને તેઓ જેમના વતી કામ કરી રહ્યાં છે તેવી વ્યક્તિઓની ઓળખના સંતોષજનક પુરાવાઓ તેમજ ટ્રસ્ટ અથવા અન્ય લાગુ વ્યવસ્થાઓના સ્વરૂપની વિગતોને પણ મેળવવામાં આવશે.

ભાગ - 5 ડ્યુ ડેલિજેન્સના ઉન્નત પગલાંઓ

- a) નોન-ફેસ-ટુ-ફેસ ગ્રાહકોના ખાતા: એમઆરએચએફએલ એ સુનિશ્ચિત કરશે કે, નોન-ફેસ-ટુ-ફેસ ગ્રાહકના ઉન્નત ડ્યુ ડેલિજેન્સ માટે પ્રથમ ચૂકવણી ગ્રાહકના કેવાયસીનું અનુપાલન કરનારા ખાતા મારફતે કરવામાં આવે.

b) પોલિટિકલ એક્સપોઝ્ડ પર્સનના ખાતાઓ (પીઈપી):

- અહીં નીચે જણાવેલ શરતોને આધિન એમઆરએચએફએલ પીઈપી સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરવાનો વિકલ્પ ધરાવશે:
 - પરિવારના સભ્યો અને નિકટના સંબંધીઓના ફંડ્સ ખાતાના સ્ત્રોતો અંગેની માહિતી સહિત પીઈપી અંગેની સંતોષજનક માહિતી એકઠી કરવામાં આવી હોય;
 - પીઈપીને ગ્રાહક તરીકે સ્વીકારતા પહેલાં વ્યક્તિની ઓળખની ખરાઈ કરવામાં આવશે.
 - પીઈપી માટે ખાતું ખોલવાનો નિર્ણય એમઆરએચએફએલની ગ્રાહક સ્વીકરણ નીતિ અનુસાર વરિષ્ઠ સ્તરે લેવામાં આવે છે;
 - આવા તમામ ખાતાઓ સતત ચાલી રહેલા ઉન્નત નિરીક્ષણને આધિન છે;
 - વર્તમાન ગ્રાહક કે વર્તમાન ખાતાના લાભકારી માલિક પાછળથી પીઈપી બની ગયા હોવાના કિસ્સામાં તેમની સાથે વ્યાવસાયિક સંબંધો ચાલુ રાખવા અંગે સીનિયર મેનેજમેન્ટની મંજૂરી લેવામાં આવે છે;
 - સતત ચાલી રહેલા ઉન્નત નિરીક્ષણ સહિત પીઈપીને લાગુ થતાં સીડીડીના પગલાંઓ પણ લાગુ થાય છે.
- જ્યાં પીઈપી લાભકારી માલિક હોય તેવા ખાતાઓને પણ આ સૂચનો લાગુ થશે.

c) વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓ દ્વારા ખોલવામાં આવેલ ગ્રાહકના ખાતાઓ:

- વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓ મારફતે ગ્રાહકના ખાતાઓ ખોલતી વખતે એમઆરએચએફએલ એ સુનિશ્ચિત કરશે કે:
 - i. સિંગલ ક્લાયેન્ટ વતી વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓ દ્વારા જ્યારે ગ્રાહકના ખાતાઓ ખોલવામાં આવે ત્યારે આવા ગ્રાહકને ઓળખવામાં આવશે.
 - ii. એમઆરએચએફએલ પાસે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ, પેન્શન ફંડ્સ અથવા અન્ય કોઈ પ્રકારના ફંડ જેવી એન્ટિટીઓ વતી વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓ દ્વારા સંચાલિત થતાં 'પૂલ્ડ' ખાતાઓ ધરાવવાનો વિકલ્પ રહેશે.
 - iii. જે વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓ એમઆરએચએફએલને ગ્રાહકની વિગતો ઉજાગર કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકનાર કોઈ ગ્રાહકની ગુપ્તતાથી બાંધ્ય હોય, એમઆરએચએફએલ તેવા વ્યાવસાયિક મધ્યસ્થીઓનું ખાતું ખોલશે નહીં.
 - iv. મધ્યસ્થીઓ પાસે રહેલા ફંડ્સ એમઆરએચએફએલના સ્તરે સહ-મિશ્રિત ન હોય તેવા કિસ્સામાં તમામ લાભકારી માલિકોની ઓળખવિધિ કરવામાં આવશે અને પ્રત્યેક લાભકારી માલિકને આરોપ્ય હોય તેવા પેટા-ખાતાઓ હોય અથવા જ્યાં આવા ફંડ્સ એમઆરએચએફએલના સ્તરે સહ-મિશ્રિત થયેલા હોય તેવા કિસ્સામાં એમઆરએચએફએલ આવા લાભકારી માલિકને શોધશે.
 - v. એમઆરએચએફએલ તેની મુનસફી મુજબ, મધ્યસ્થી દ્વારા કરવામાં આવેલ સીડીડી પર ભરોસો મૂકશે, પરંતુ શરત એ છે કે, આવા મધ્યસ્થી એક નિયમનકારી અને નિરીક્ષણ હેઠળની સંસ્થા હોય તથા ગ્રાહકની કેવાયસીની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવા માટે યોગ્ય પ્રણાલી અમલી હોય.
 - vi. ગ્રાહકને જાણવાની અંતિમ જવાબદારી એમઆરએચએફએલ પાસે છે.

પ્રકરણ 7 - ઓનગોઈંગ ડ્યુ ડેલિજેન્સ

a) ચાલી રહેલું નિરીક્ષણ એ કેવાયસીની અસરકારક પ્રક્રિયાનું એક મહત્વનું ઘટક છે. એમઆરએચએફએલ તેમના જોખમને ત્યારે જ અસરકારક રીતે નિયંત્રિત કરી શકે અને ઘટાડી શકે જ્યારે તેમની પાસે ગ્રાહકની સામાન્ય અને વાજબી પ્રવૃત્તિઓની સમજ મેળવવા માટે પ્રવૃત્તિની નિયમિત પેટર્નથી અલગ તરી આવતી લેવડદેવડને ઓળખી કાઢવાના માધ્યમો હોય.

- એમઆરએચએફએલ તમામ જટિલ, અસામાન્ય રીતે મોટી લેવડદેવડ અને તમામ અસામાન્ય પેટર્ન્સ પર વિશેષ ધ્યાન આપશે, જેનો કોઈ સ્પષ્ટ રૂપે આર્થિક કે દેખીતી રીતે કોઈ કાયદાકીય ઉદ્દેશ્ય નથી.

- આ નિરીક્ષણની મર્યાદા ગ્રાહકની જોખમ સંબંધિત કેટેગરી સાથે સરિખિત હશે. ખાતાના જોખમ સંબંધિત વર્ગીકરણની સામયિક સમીક્ષાની પ્રણાલી, કે જેની સામયિકતા છ મહિનામાં ઓછામાં ઓછી એક વાર હોય છે, તેને અને ઉન્નત ડ્યુ ડેલિજેન્સના પગલાં લાગુ કરવાની આવશ્યકતાને પણ સ્થાન આપવામાં આવશે.

b) સામયિક અપડેશન

અહીં નીચે જણાવેલી પ્રક્રિયા મુજબ, ઊંચા જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા ગ્રાહકો માટે ઓછામાં ઓછા દર બે વર્ષે, મધ્યમ જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા ગ્રાહકો માટે દર આઠ વર્ષે એકવાર અને નીચા જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા ગ્રાહકો માટે દર દસ વર્ષે એકવાર કેવાયસીનું સામયિક અપડેશન કરવામાં આવશે:

- એમઆરએચએફએલ હાથ ધરશે
 - પાન જરી કરનારી સત્તા પાસે ઉપલબ્ધ ખરાઈની સુવિધાની મદદથી પાનની ખરાઈ અને
 - લાગુ થતાં કિસ્સાઓમાં ગ્રાહકની સ્પષ્ટ સંમતિ મેળવી એમઆરએચએફએલ પાસે પહેલેથી ઉપલબ્ધ આધાર નંબરનું પ્રમાણીકરણ.
 - આધારમાં ઉપલબ્ધ ઓળખ સંબંધિત માહિતી વર્તમાન સરનામું ધરાવતી ન હોવાના કિસ્સામાં વર્તમાન સરનામું ધરાવતા ઓવીડીને મેળવવામાં આવશે.
 - સામયિક અપડેશનના સમયે ‘નીચું જોખમ’ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા લોકો સિવાયની વ્યક્તિઓ પાસેથી ઓળખ અને સરનામું ધરાવતા ઓવીડીની પ્રમાણિત નકલ મેળવવામાં આવશે. નીચું જોખમ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલા ગ્રાહકોના કિસ્સામાં તેમના ઓળખ અને સરનામાની વિગતોમાં કોઈ ફેરફાર ન થયો હોય ત્યારે આ સંબંધે સ્વ-પ્રમાણીકરણને મેળવવામાં આવશે.
 - કાયદાકીય સંસ્થાઓના કિસ્સામાં એમઆરએચએફએલ ખાતું ખોલાવતી વખતે મેળવવામાં આવેલ દસ્તાવેજોની સમીક્ષા કરશે અને તેની તાજી પ્રમાણિત નકલો મેળવશે.
 - ખાતાધારક/ખાતાધારકોની પ્રમાણિકતાની સ્થાપના કરવા માટે તેમની શારીરિક હાજરી જરૂરી હોવાના પૂરતા કારણો ન હોય ત્યાં સુધી એમઆરએચએફએલ ઓવીડી પૂરાં પાડવા અથવા આધારના પ્રમાણિકરણ માટે સંમતિ મેળવવાના હેતુથી ગ્રાહકની શારીરિક હાજરીનો આગ્રહ રાખશે નહીં. સામાન્ય રીતે, મેઈલ/પોસ્ટ વગેરે મારફતે મોકલવામાં આવેલ ઓવીડી/ સંમતિ સ્વીકાર્ય ગણાશે.
 - એમઆરએચએફએલ કેવાયસી અપડેશન હાથ ધરવામાં આવ્યું હોવાની તારીખની સ્વીકૃતિની ખાતરી આપશે.
 - ઉપર સૂચવવામાં આવેલી સમયમર્યાદા ખાતું ખોલાવ્યાની/કેવાયસીની છેલ્લે થયેલી ખરાઈની તારીખથી લાગુ થશે.

પ્રકરણ 8 - અન્ય પગલાં

a) ગુપ્તતા જાળવવાની જવાબદારીઓ અને માહિતીનું શેરિંગ:

- એમઆરએચએફએલ ધિરાણકર્તા અને ગ્રાહકોની વચ્ચેના કરાર આધારિત સંબંધમાંથી ઉદભવતી ગ્રાહકની માહિતીના સંબંધમાં ગુપ્તતા જાળવશે.
- ડેટા/માહિતી મેળવવા સંબંધે સરકાર અને અન્ય એજન્સીઓ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી વિનંતી અંગે વિચારણા કરતી વખતે એમઆરએચએફએલ આવી માગવામાં આવેલી માહિતીની લેવડદેવડમાં રહેલી ગુપ્તતા સંબંધિત કાયદાકીય જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરતી ન હોય તે અંગે સંતુષ્ટી મેળવશે.

b) સેન્ટ્રલ કેવાયસી રેકોર્ડ્સ રજિસ્ટ્રી (સીકેવાયસીઆર)ને કેવાયસી સંબંધિત માહિતી પૂરી પાડવી

- એમઆરએચએફએલ 'વ્યક્તિઓ' અને 'કાયદાકીય સંસ્થા', બેમાંથી જે કોઈપણ હોય, તેના માટે તૈયાર કરવામાં આવેલા સુધારેલા કેવાયસી ટેમ્પલેટ્સની આવશ્યકતાઓ મુજબ, નિયમોમાં ઉલ્લેખિત હોય તે રીતે સીકિવાયસીઆરને કેવાયસી સંબંધિત માહિતી પૂરી પાડવા માટે આ પ્રકારની માહિતી મેળવશે.
- c) કર્મચારીઓને કામે રાખવા અને કર્મચારીઓની તાલીમ
 - કર્મચારીઓની ભરતી/નોકરી પર રાખવાની તેમની પ્રક્રિયાના આંતરિક હિસ્સા તરીકે તપાસનું યોગ્ય તંત્ર લાગુ કરવામાં આવશે.
 - કર્મચારીઓના ચાલી રહેલા તાલીમ કાર્યક્રમને અમલી બનાવવામાં આવશે, જેથી કરીને સ્ટાફના સભ્યોને કેવાયસી/એએમએલના પગલાં સંબંધિત નીતિમાં યોગ્ય રીતે તાલીમ આપી શકાય. ફ્રન્ટલાઈન સ્ટાફ, કમ્પલાયન્સ સ્ટાફ અને નવા ગ્રાહકો સાથે કામ પાર પાડી રહેલા સ્ટાફ માટે તાલીમનું કેન્દ્રીકરણ અલગ હશે. ગ્રાહકની જાણકારીના અભાવમાંથી ઉદભવતા મુદ્દાઓ માટે ફ્રન્ટ ડેસ્ક સ્ટાફને ખાસ તાલીમ આપવામાં આવશે. ઓડિટની કામગીરી સાથે સંકળાયેલ સ્ટાફ એમઆરએચએફએલની કેવાયસી/એએમએલના પગલાંઓ સંબંધિત પૉલિસી, નિયમન અને સંબંધિત મુદ્દાઓમાં યોગ્ય રીતે તાલીમમદ્દ અને સારી રીતે વાકેફ હોય તે સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે.
- d) થર્ડ પાર્ટીના ઉત્પાદનો વેચવા:
 - થર્ડ પાર્ટીના ઉત્પાદનો વેચતી વખતે એજન્ટ તરીકે વર્તી રહેલ એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકોની સાથે થર્ડ પાર્ટીના ઉત્પાદનો સાથે સંકળાયેલ લેવડદેવડના સંદર્ભમાં સીટીઆર/એસટીઆર ફાઈલ કરવાના ઉદ્દેશ્યથી એલટર્સને કેપ્ચર કરવા, જનરેટ કરવા અને તેનું વિશ્લેષણ કરવા માટેની સિસ્ટમની ક્ષમતાઓ સહિત લાગુ થતાં કાયદા/નિયમોનું પાલન કરશે.
- e) એમઆરએચએફએલ અને દલાલો/એજન્ટ્સ વગેરે સહિત એમઆરએચએફએલ દ્વારા અધિકૃત કરવામાં આવેલ વ્યક્તિઓ દ્વારા નોંધેલ કસ્ટમર (કેવાયસી)ની માર્ગદર્શિકાનું પાલન.
 - થાપણ એકત્રિત કરવા અને/અથવા લૉન સંબંધિત ઉત્પાદનો વેચવા માટે એમઆરએચએફએલ દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવેલ વ્યક્તિઓ, તેમના દલાલો / એજન્ટ્સ કે તેમના જેવા અન્ય કોઈ લોકો એમઆરએચએફએલને લાગુ કેવાયસીની માર્ગદર્શિકાનું સંપૂર્ણ પાલન કરશે.
 - કેવાયસીની માર્ગદર્શિકાના પાલનની ખરાઈ કરવા નેશનલ લાઉસિંગ બેંકને તમામ માહિતી ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે અને એમઆરએચએફએલ વતી કામ કરી રહેલા દલાલો / એજન્ટો વગેરે સહિત એમઆરએચએફએલ દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવેલા વ્યક્તિઓ દ્વારા થતાં ઉલ્લંઘનની સંપૂર્ણ જવાબદારી સ્વીકારવામાં આવશે.
- f) એમઆરએચએફએલ લાગુ થતાં પીએમએલ એક્ટ, તેની હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો અને ફોરેન કોન્ટ્રીબ્યુશન (રેગ્યુલેશન) એક્ટ, 2010ની જોગવાઈઓનું ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરશે.
- g) એમઆરએચએફએલ ગ્રાહક દ્વારા માહિતી પૂરી પાડવામાં નહીં આવી હોવાને અને / અથવા અસહકાર દાખવવાને કારણે જ્યારે કેવાયસીના યોગ્ય પગલાં લાગુ કરી શકે તેમ ન હોય ત્યારે એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકને પોતે લેવા જઈ રહેલ નિર્ણય પાછળના કારણો સમજાવતી નોટીસ પાઠવ્યાં બાદ ગ્રાહકનું ખાતું બંધ કરવા અથવા તો તેની સાથે વ્યાવસાયિક સંબંધ સમાપ્ત કરવા અંગે વિચારણા કરી શકે છે. આ પ્રકારના નિર્ણયો સીએફઓ / સીઓઓ સ્તરે લેવામાં આવવા જોઈએ.

એમઆરએચએફએલ ગ્રાહકની વ્યવસાય/ઉત્પાદન સંબંધિત ચોક્કસ જોખમ પ્રોફાઈલ અને આ પૉલીસીના પાલન માટેના પ્રોસિજર મેન્યૂલ્સ તૈયાર કરશે.

અપડેટ કરેલ પૂરક અંશ - 1

અહીં નીચે આપવામાં આવેલા કેવાયસીના દસ્તાવેજો ગ્રામ્ય અને અફોર્ડેબલ હાઉસિંગ બિઝનેસ એમ બંને માટે લાગુ થાય છે.

A. વ્યક્તિગત ગ્રાહકો¹

I. ઓળખનો પુરાવો (પૂર્ક ઓફ આઈડેન્ટિટી-પીઓઆઈ):

નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રમાણિત દસ્તાવેજને મેળવી શકાય છે (સત્તાવાર રીતે માન્ય દસ્તાવેજ)

1. માન્ય પાસપોર્ટ;
2. મતદાર ઓળખ કાર્ડ;
3. પાન કાર્ડ;
4. માન્ય ડ્રાઈવિંગ લાઈસેન્સ;
5. **આધાર કાર્ડ અથવા આધાર નંબર ધરાવતા હોવાનો પુરાવો** (ગ્રાહક જ્યારે પીએમએવાય શહેરી કે પીએમએવાય ગ્રામીણ (જ્યારે પણ લોન્ય કરવામાં આવેલ હોય) વગેરે જેવી સરકારી યોજનાઓ હેઠળ કોઈ સબસિડી કે લાભ મેળવવા માટે ઈચ્છુક હોય ત્યારે આધાર કાર્ડ ફરજિયાત છે.);
6. રાજ્ય સરકારના અધિકારી દ્વારા યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષર કરેલું નરેગાનું જોબ કાર્ડ;
7. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ કોઈપણ દસ્તાવેજ (કર્મચારી ઓળખ કાર્ડ - સરકારી કર્મચારીઓ; આ પ્રકારના દસ્તાવેજ માન્ય ઓળખ નંબર ધરાવતા હોવા જોઈએ);

જ્યારે પણ ગ્રાહક આધાર નંબર ધરાવતો આધાર નંબર ધરાવવાનો પુરાવા જમા કરાવે ત્યારે એમઆરએચએફએલ એ બાબતની ખાતરી કરશે કે આવા ગ્રાહકો દ્વારા યોગ્ય સાધનો મારફતે તેમના આધાર નંબરને ચેકી નાંખવામાં આવ્યો હોય અથવા ઢાંકી દેવામાં આવ્યો હોય.

II. સરનામાનો પુરાવો (પૂર્ક ઓફ એડ્રેસ-પીઓએ):

નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રમાણિત દસ્તાવેજને મેળવી શકાય છે

1. માન્ય પાસપોર્ટ;
2. મતદાર ઓળખ કાર્ડ;
3. માન્ય ડ્રાઈવિંગ લાઈસેન્સ;
4. **આધાર કાર્ડ ધરાવતા હોવાનો પુરાવો;**
5. રાજ્ય સરકારના અધિકારી દ્વારા યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષર કરેલું નરેગાનું જોબ કાર્ડ;

ગ્રાહક દ્વારા પૂરાં પાડવામાં આવેલ ઓવીડી અપડેટ થયેલું સરનામું ન ધરાવતા હોવાના કિસ્સામાં અહીં નીચે જણાવેલા દસ્તાવેજોને સરનામાના પુરાવાના મર્યાદિત હેતુ માટે ઓવીડી માનવામાં આવશે:-

- i. કોઈપણ સેવાપ્રદાતાનું બે મહિનાથી વધુ જૂનું ન હોય તેવું યુટિલિટી બિલ (વીજળી, ટેલિફોન, પોસ્ટ-પેઈડ મોબાઈલ ફોન, પાઈપ દ્વારા પૂરાં પાડવામાં આવતાં ગેસ, પાણીનું બિલ);
- ii. સંપત્તિ અથવા મ્યુનિસિપલ વેરાની રસીદ;
- iii. સરકારી વિભાગો અથવા પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ દ્વારા નિવૃત્ત કર્મચારીઓને જારી કરવામાં આવેલ પેન્શન અથવા ફેમિલી પેન્શન પેમેન્ટ ઓર્ડર્સ (પીપીઓ), જો તે સરનામું ધરાવતા હોય તો;
- iv. નિયોક્તા પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલ રાજ્ય સરકાર કે કેન્દ્ર સરકારના વિભાગો, વૈધાનિક અથવા નિયામક સંસ્થાઓ, પબ્લિક સેક્ટર અંડરટેકિંગ્સ, શિડ્યૂલ્ડ કૉમર્શિયલ બેંકો, નાણાકીય સંસ્થાઓ અને લિસ્ટેડ કંપનીઓ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ આવાસની ફાળવણીનો પત્ર તથા આવાસની સત્તાવાર રીતે ફાળવણી કરતા આ પ્રકારના નિયોક્તા સાથે કરવામાં આવેલ રજા અને લાઈસેન્સનો કરાર;

પરંતુ જો વિદેશી નાગરિક દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ ઓવીડી સરનામાની વિગતો ધરાવતું ન હોય તો તેવા કિસ્સામાં વિદેશી અધિકારક્ષેત્રના સરકારી વિભાગ દ્વારા જરી કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજો અને વિદેશી એમ્બેસી કે ભારતમાં રહેલા તેમના મિશન દ્વારા જરી કરવામાં આવેલ પત્રને સરનામાના પુરાવા તરીકે સ્વીકારવામાં આવશે.

આથી વિશેષ, ગ્રાહકે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો જમા કરાવ્યાંના ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર વર્તમાન સરનામું ધરાવતા અપડેટ્ડ ઓવીડી જમા કરાવવાના રહેશે.

B. અન્ય કાનૂની ઓન્ટિટીઓ ગ્રાહક હોય તો, તેમના માટે અહીં નીચે જણાવેલ પ્રમાણિત દસ્તાવેજો મેળવવામાં આવશે:

વિશિષ્ટતા	દસ્તાવેજો (પ્રમાણિત નકલ)
કંપની	<ul style="list-style-type: none"> i. સંસ્થાપનનું પ્રમાણપત્ર; ii. મેમોરેન્ડમ (આવેદનપત્ર) અને આર્ટિકલ્સ ઓફ એસોસિયેશન (કંપનીનાં ધારાધોરણો); iii. કંપનીનો પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર iv. બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સનો ઠરાવ અને તેમના વતી લેવડદેવડ કરવા માટે મેનેજરો, અધિકારીઓ અથવા કર્મચારીઓને મંજૂર કરવામાં આવેલી પાવર ઓફ એટર્ની (વકાલતનામું); v. ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60*.
ભાગીદારી પેઢી	<ul style="list-style-type: none"> i. નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર; ii. ભાગીદારી-ખત; iii. ભાગીદારી પેઢીનો પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર (પાન); iv. ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60*.
ટ્રસ્ટ	<ul style="list-style-type: none"> i. નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર; ii. ટ્રસ્ટ-ખત (ન્યાસ ખત); iii. ટ્રસ્ટનો પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60* iv. ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60*.
સંસ્થાપિત ન થયા હોય તેવા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહ	<ul style="list-style-type: none"> i. આવા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહના સંચાલક મંડળનો ઠરાવ; ii. તેના વતી લેવડદેવડ કરવા માટે તેમને મંજૂર કરવામાં આવેલ પાવર ઓફ એટર્ની (વકાલતનામું); iii. સંસ્થાપિત ન થયા હોય તેવા સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60*; iv. ઓળખ અને સરનામાની વિગતો ધરાવતા ઓવીડીની એક નકલ, એક તાજેતરનો ફોટોગ્રાફ તથા તેના વતી લેવડદેવડ કરવાની એટર્ની ધરાવતા લાભાર્થી માલિક, મેનેજર, અધિકારીઓ કે કર્મચારીઓ જે કોઈપણ હોય તેમના પર્મેનેન્ટ એકાઉન્ટ નંબર અથવા ફોર્મ 60, અહીં નીચે જણાવ્યાં મુજબની ઓળખની માહિતી v. આ પ્રકારના સંગઠન કે વ્યક્તિઓના સમુહનું સામુહિક રીતે કાયદાકીય અસ્તિત્વ સ્થાપિત કરવા માટે એમઆરએચએફ દ્વારા માંગવામાં આવતી આવી કોઈ માહિતી.

*ઈન્કમ-ટેક્સ રુલ્સ, 1962માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યાં મુજબ

અપડેટ કરેલ પૂરક અંશ - 2

A. બિલ્ડરના પ્રોજેક્ટ / કોર્પોરેટ ગ્રાહક સંબંધિત શંકાસ્પદ લેવડદેવડની ઉદાહરણ યાદી:

- 1) પ્રોજેક્ટની કુલ કિંમતની સરખામણીએ નાની લોન મેળવવા માટે એમઆરએચએફએલનો સંપર્ક કરનારા બિલ્ડર;
- 2) બિલ્ડર પ્રોજેક્ટ માટેના ફિન્ડિંગના સ્ત્રોતને સમજાવી શકતા નથી;
- 3) વિવિધ સત્તાઓ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી બહાલીઓ/મંજૂરીઓ નકલી સાબિત થાય છે અથવા તો એવું જણાય કે, ગ્રાહક આવશ્યક સરકારી મંજૂરીઓ/ ફાઇલિંગ્સ વગેરેને મેળવવા માંગતા નથી;
- 4) મેનેજમેન્ટ અજાણી કે અયોગ્ય વ્યક્તિ(ઓ)ના સૂચનો મુજબ વર્તી રહ્યું હોવાનું જણાય છે.
- 5) વ્યવસાયના કદ અને સ્વરૂપની સરખામણીએ કર્મચારીઓની સંખ્યા અને માળખું બેમેળ હોવું (ઉદાહરણ તરીકે, કર્મચારીઓની સંખ્યા અને ઉપયોગમાં લેવાય અસ્કયામતોની સરખામણીએ કંપનીનું ટર્નઓવર ગેરવાજબી રીતે ઘણું વધારે હોવું).
- 6) પૂરતું કેન્દ્રીય કોર્પોરેટ નિરીક્ષણ નહીં ધરાવનારા એવા ગ્રાહક જેઓ એકથી વધુ ક્ષેત્રાધિકારમાં પોતાનું સંચાલન કરી રહ્યાં છે.
- 7) કાયદાકીય વ્યવસ્થાની સ્થાપના કરવા પરની એવી સલાહ, જેનો ઉપયોગ માલિકી કે વાસ્તવિક આર્થિક હેતુ (ટ્રસ્ટ, કંપનીઓ કે નામ બદલો/ કોર્પોરેટ સીટ કે ગ્રૂપના અન્ય જટિલ માળખાંઓની સ્થાપના સહિત)ને છુપાવવા માટે થઈ શકે છે.
- 8) રોકડમાં ખૂબ મોટા પાયે લેવડદેવડ કરનારી અથવા સરળતાથી હસ્તાંતરણ કરી શકાય તેવી સંપત્તિ ધરાવતી એન્ટિટીઓ, જેમાં ગેરકાયદે ફંડ છુપાવવામાં આવ્યું હોઈ શકે છે.

B. વ્યક્તિઓ સંબંધિત શંકાસ્પદ લેવડદેવડની ઉદાહરણ યાદી:

- 1) ગ્રાહકનું કાયદાકીય માળખું અનેકવાર બદલાઈ ચૂક્યું હોય (નામ બદલવું, માલિકીનું હસ્તાંતરણ, કોર્પોરેટ સીટમાં ફેરફાર).
- 2) ગ્રાહકનું બિનજરૂરી જટિલ માળખું.
- 3) સ્થાપિત થયેલી વ્યાવસાયિક પ્રોફાઇલની બહાર હાથ ધરવામાં આવતી વ્યક્તિગત લેવડદેવડ કે લેવડદેવડના વર્ગો, અને અપેક્ષિત પ્રવૃત્તિઓ/ લેવડદેવડો અસ્પષ્ટ હોય.
- 4) ગ્રાહક માહિતી, ડેટા, દસ્તાવેજો પૂરી પાડવા ન માંગતો હોય;
- 5) ખોટા દસ્તાવેજો, ડેટા, લોનનો હેતુ, ખાતાની વિગતો જમા કરાવવા;
- 6) જેમાંથી પ્રારંભિક રીતે યોગદાન આપવામાં આવ્યું હોય તે ફંડના સ્ત્રોતની વિગતો પૂરી પાડવાની ના પાડવી, આવા ફંડના સ્ત્રોતો શંકાસ્પદ હોવા વગેરે;
- 7) રૂબરૂમાં મળવા માટે ઈચ્છુક ન હોય, કોઈપણ પૂરતા કારણો વગર થર્ડ પાર્ટી/પાવર ઓફ એટર્ની ધારક મારફતે પોતાને રજૂ કરવી;

- 8) લોનની અરજીમાં જાણાવેલા રહેણાક અથવા વ્યવસાયના સરનામાની નજીક એમઆરએચએફએલની શાખા / ઓફિસ આવી હોવા છતાં, પોતાના રહેણાક કે વ્યવસાયના સરનામાથી દૂર આવેલી એમઆરએચએફએલની શાખા / ઓફિસનો સંપર્ક કરવો;
- 9) ખાતા/ એકથી વધુ ખાતાઓમાં થયેલી અનેકવિધ લેવડદેવડોને સમજાવી ન શકવી અથવા સંતોષજનક જવાબ ન આપવો;
- 10) યોગ્ય વાજબીપણા વગર અસંબંધિત હોય તેવી થર્ડ પાર્ટીના ખાતાઓ મારફતે પ્રારંભિક યોગદાન આપવું;
- 11) લોનની રકમના અંતિમ ઉપયોગના યોગ્ય વાજબીપણા વગર ટોપ-અપ લોન અને/અથવા ઈકિવટી લોન મેળવવી;
- 12) લોનને મંજૂર કરવા માટે શંકાસ્પદ માધ્યમો સૂચવવા;
- 13) એવી લેવડદેવડો જેમાં આર્થિક સમજ નથી હોતી;
- 14) અજ્ઞાત સ્ત્રોત ધરાવતી અસામાન્ય નાણાકીય લેવડદેવડો.
- 15) અસંબંધ અથવા અજ્ઞાત થર્ડ પાર્ટીઓ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી ચૂકવણીઓ અને ફી માટે રોકડમાં થયેલી ચૂકવણીઓ, જ્યાં સામાન્ય રીતે આ પ્રકારે ચૂકવણી થતી નથી.
- 16) જ્યાં લોન અને ખરીદવામાં આવનારા ફ્લેટના વાસ્તવિક લાભાર્થી અંગે વાજબી શંકાઓ હોય;
- 17) બનાવટી બેંક ખાતું ખોલીને લોનની રકમ વટાવી લેવી;
- 18) જે સંપત્તિ/રહેણાક એકમને ધિરાણ પૂરું પાડવામાં આવનારું છે, તેને અગાઉ ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવી ચૂક્યું છે અને તેની ચૂકવણી હજુ બાકી છે તે અંગે સંપૂર્ણપણે જાણકારી ધરાવતા હોવા છતાં લોન માટે અરજી કરવી;
- 19) વેચાણ માટે કરારમાં ઉલ્લેખિત કરવામાં આવેલ વેચાણકિંમત જે વિસ્તારમાં ખરીદી થઈ રહી છે તેમાં પ્રવર્તમાન કિંમતો કરતા અસામાન્ય રીતે ઘણી વધારે/ઓછી હોય;
- 20) એક જ સંપત્તિ/રહેણાક એકમનું એકથી વધુ ફિન્ડિંગ;
- 21) લેવડદેવડ સાથે કોઈ સંબંધ નહીં ધરાવનારી થર્ડ પાર્ટીના નામે ચૂકવણી કરવાની વિનંતી કરવી;
- 22) વિક્રેતા/બિલ્ડર/ડેવલપર/દલાલ/એજન્ટ વગેરે સાથે મિલિભગત કરી ગ્રાહક દ્વારા લોનની રકમનો ઉપયોગ કરવો અને નિર્ધારિત હેતુ સિવાયના હેતુ માટે આ રકમનો ઉપયોગ કરવો.
- 23) એનજીઓ / ચેરિટેબલ સંગઠનો / નાના / મધ્યમ કદના સંસ્થાપનો (એસએમઈ) / સેલ્ફ હેલ્પ ગ્રૂપ્સ (એસએચસી) / માર્ઈફો ફાઈનાન્સ ગ્રૂપ્સ (એમએફસી) વગેરેને સાંકળતા એકથી વધુ ફિન્ડિંગ / ધિરાણ પૂરાં પાડવા
- 24) વારંવાર સરનામું બદલવાની વિનંતીઓ કરવી;
- 25) વધારે ચૂકવવામાં આવેલી રકમને પરત કરવાની વિનંતીની સાથે હપ્તાઓની વધુ ચૂકવણી કરવી.
- 26) અપેક્ષા કરતા રીયલ એસ્ટેટમાં ઊંચી/નીચી કિંમતે રોકાણ કરવું.
- 27) બેરર શેર્સની મંજૂરી આપનારા દેશમાં ગ્રાહક સંસ્થાપિત થયેલા હોય.